

SEAMK

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Seinäjoki University of Applied Sciences

Mette Lintala, Katariina Marttila & Kerttu Siltala

Yksilöllisen tuen ja yhdenvertaisuuden toteutuminen Seinäjoen varhaiskasvatuksessa

Opinnäytetyö
Syksy 2025
Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Mette Lintala, Katariina Marttila, Kerttu Siltala

Työn nimi alaotsikkoineen: Yksilöllisen tuen ja yhdenvertaisuuden toteutuminen Seinäjoen varhaiskasvatuksessa

Ohjaaja: Milka Volanto

Vuosi: 2025 Sivumäärä: 61

Liitteiden lukumäärä: 4

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää yksilöllisen tuen ja yhdenvertaisuuden toteutumista Seinäjoen varhaiskasvatuksessa varhaiskasvattajien näkökulmasta.

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Seinäjoen varhaiskasvatuksen kanssa. Tavoitteena oli lisätä tietoisuutta siitä, miten yksilöllinen tuki toteutuu ja ovatko yksilöllistä tukea tarvitsevat lapset yhdenvertaisessa asemassa muihin ryhmän lapsiin nähden. Tämän lisäksi haluttiin tuoda ilmi kasvattajien näkemyksiä aiheesta. Opinnäytetyössä selvitettiin myös, mitä toimintatapoja kasvattajat ovat pitäneet toimivina ja millaisia haasteita he ovat kohdanneet.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena ja siinä hyödynnettiin myös monimenetelmällisiä elementtejä. Tutkimusmenetelmänä oli Webropol-kysely, joka lähetettiin Seinäjoen kaupungin varhaiskasvattajille. Vastauksia saatiin 28. Tuloksia analysoitiin teoriasidonnaisesti sekä teemoittelulla ja koodaamalla.

Opinnäytetyön tuloksista selviää, että yksilöllinen tuki ja yhdenvertaisuus toteutuvat pääasiassa hyvin, mutta tuen laatu voi aika-ajoin kärsiä vaihtelevien tekijöiden takia. Resurssipula on suurin yksilöllisen tuen ja yhdenvertaisuuden toteutumista haastava tekijä. Monien vastaajien mukaan tasavertainen kohtaaminen lasten kanssa ei aina ollut mahdollista, joka aiheutti kasvattajille riittämättömyyden tunnetta.

¹ Asiasanat: varhaiskasvatus, kolmiportainen tuki, yhdenvertaisuus, kasvattajat,

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Bachelor of Social Services

Author/s: Mette Lintala, Katariina Marttila, Kerttu Siltala

Title of thesis: Realization of individual support and equality in early childhood education in Seinäjoki

Supervisor(s): Milka Volanto

Year: 2025 Number of pages: 61 Number of appendices: 4

The purpose of this thesis was to investigate the implementation of individual support and equality in early childhood education in Seinäjoki from the perspective of early childhood educators. The thesis was carried out in cooperation with Seinäjoki early childhood education. The aim was to increase awareness of how individual support is implemented and whether children in need of individual support are in an equal position compared to other children in the group. In addition, the target was to reveal the views of educators on the subject. In addition, the thesis investigated which practices the educators have found to be effective and what challenges they have faced.

The thesis was carried out as qualitative research, which also utilized multi-method elements. The research method was a Webropol survey, which was sent to early childhood educators in the city of Seinäjoki. A total of 28 responses were received. The results were analyzed in a theory-based manner, using thematic analysis and coding.

The results of the thesis show that individual support and equality are mainly implemented well, but the quality of support can suffer from time to time due to varying factors. Resource shortages are the biggest challenge to the implementation of individual support and equality. According to many respondents, equal encounters with children were not always possible, which caused educators to feel inadequate.

¹ Keywords: early childhood education, three-step support, equality, educators

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuva- ja kuviotaulukko	6
Johdanto	7
1 Opinnäytetyön taustaa	8
1.1 Yhteistyötahon esittely	9
1.2 Aiemmat tutkimukset	10
2 Lapsen kasvu ja kehitys	12
2.1 Lapsen oppimisen ja kehityksen teoreettiset lähtökohdat	12
2.2 Lapsen yksilöllinen kehitys	14
2.3 Käyttäytymisen haasteet	15
2.4 Lapsen temperamentti	15
2.5 Lapsen sosiaaliset taidot ja vuorovaikutus	16
3 Yksilöllinen tuki varhaiskasvatuksessa	19
3.1 Varhaiskasvatus ja varhaiskasvatussuunnitelma	19
3.2 Inklusio ja osallisuus varhaiskasvatuksessa	20
3.3 Tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen muodot	21
3.4 Kasvattajan rooli yksilöllisen tuen toteuttajana	22
4 Yhdenvertaisuus	26
4.1 Yhdenvertaisuuden edistäminen	26
4.2 Mikä voi estää yhdenvertaisuuden toteutumista?	28
5 Opinnäytetyön toteuttaminen	30
5.1 Tutkimusmenetelmä	30
5.2 Toteutus	31
5.3 Aineiston analyysi	33
5.4 Luotettavuus ja eettisyys	35

6 Tulokset.....	38
6.1 Taustatiedot.....	38
6.2 Yhdenvertaisuus.....	39
6.3 Yhdenvertaisuuden toteutumisen haasteet	41
6.4 Yksilöllinen tuki.....	42
6.4.1 Varhaiskasvattajien mahdollisuudet yksilölliseen tukeen	44
6.4.2 Henkilöstön ja ajan puute.....	45
7 Johtopäätökset.....	47
7.1 Yksilölliseen tukeen vastaaminen.....	47
7.2 Yhdenvertaisuuden toteutuminen.....	48
7.3 Yhteenveto	49
8 Pohdinta.....	50
8.1 Opinnäytetyön onnistuminen.....	50
8.2 Ammatillinen kasvu	52
8.3 Jatkotutkimusideat.....	54
9 LÄHTEET	55
Liite 1. Saatekirje	63
Liite 2. Analysointiesimerkki.....	64
Liite 3. Kysely	65

Kuva- ja kuviotaulukko

Kuvio 1. Ajatuskartta opinnäytetyön prosessista.....	33
Kuvio 2. Opinnäytetyön analyysivaiheet	34
Kuvio 3. Vastauksien jakautuminen taustatiedoista.	39
Kuvio 4. Vastauksien jakautuminen lasten yhdenvertaisesta huomioinnista.....	40
Kuvio 5. Vastauksien jakautuminen henkilöstön osaamisesta	41
Kuvio 6. Vastauksien jakautuminen keinojen ja materiaalien käytöstä	43
Kuva 7. Qr-koodi kyselyyn	63

Johdanto

“Minä olin oven takana pitäen ovesta kiinni.” Näin kuvasi päiväkodin työntekijä tilannetta, jossa 5-vuotias Eino oli jätetty yksin rauhoittumistilaan (Munuakka, 2024). Munuakka kuvaa artikkelissaan tapausta, joka tuli julkisuuteen Ylen MOT-toimituksen kautta vuonna 2018. Tapaus herätti keskustelua siitä, miten varhaiskasvatuksessa kohdataan haastavasti käyttäytyviä lapsia ja toteutuvatko yksilöllinen tuki ja yhdenvertaisuus lain edellyttämällä tavalla.

Varhaiskasvatuslaki ei edelleenkään määrittele tarkasti, missä tilanteissa lasta saa fyysisesti rajoittaa – ja toisaalta se velvoittaa tarjoamaan jokaiselle lapselle yksilöllistä tukea ja edistämään yhdenvertaisuutta (Munuakka, 2024). Kun tuki jää puutteelliseksi, lapsen käyttäytyminen saatetaan nähdä tahallisenä häiriökäytöksenä sen sijaan, että taustalla olevia syitä pyritäisiin ymmärtämään ja tukemaan.

Valitsimme aiheeksi tutkia, miten yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten huomioiminen tapahtuu päiväkodin arjessa, sillä olemme kaikki osaltamme huomanneet työharjoittelujemme aikana epäkohtia ja paljon kehitettävää siinä, miten kasvattajien resurssit eivät aina riitä haastavissa tilanteissa selviämiseen. Yle:n uutisessa Munuakka (2024) kuvaa, miten kärjistyneeksi tällaiset tilanteet voivat johtaa. Tämän vuoksi haluamme selvittää, miten yksilöllisen tuen saaminen näyttäytyy varhaiskasvatuksessa ja miten lasten välinen yhdenvertaisuus toteutuu varhaiskasvattajien kokemusten mukaan. Selvitimme kyselyn avulla Seinäjoen varhaiskasvattajien kokemuksia ja ajatuksia.

1 Opinnäytetyön taustaa

Varhaiskasvatuksella on merkittävä rooli lasten yleisen hyvinvoinnin tekijänä (Opetushallitus, i.a.-a). Aiheen merkitys on tärkeä sosiaalialan kannalta, koska yksilöllisemmän tuen tarve varhaiskasvatuksessa on jatkuvassa kasvussa, myös erityiskasvatuksen parissa käytävän inkluusiokeskustelun myötä (Viittala, 2006, s. 9). Yhteiskunnallisella tasolla on tärkeää, etteivät yksilöllistä tukea tarvitsevat lapset jää jo varhaiskasvatuksessa ulkopuolelle ja vertaisistaan jälkeen. Riittämätön tuki lapsen kehityksen kannalta kriittisessä vaiheessa voi vaarantaa hänen luonnollisen kehityskulkunsa ja lisätä riskiä syrjäytyä myös myöhemmissä elämänvaiheissa. Yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten riittävä huomioiminen edistää myös lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Jokaisella lapsella, joka osallistuu varhaiskasvatukseen, on oikeus tarvitsemaansa tukeen ja laadukas varhaiskasvatus muodostaa tärkeän perustan lapsen myöhemmän oppimisen kannalta (Opetus- ja kulttuuriministeriö, i.a).

Kasvattajien määrässä tulisi ottaa huomioon yksilöllistä tukea vaativat lapset, jotta kasvattajien resurssit vastaisivat mahdollisimman hyvin ryhmän vaativuustasoa (Tehy, i.a, Varhaiskasvatuksen henkilöstömitoitus). Varhaiskasvattajien työn haasteellisuus on kuitenkin lisääntynyt, ja moni kokee, ettei heillä ole välineitä muutoksista selviämiseen (Kaukoluoto, 2021, s. 86). Tämä lisää työntekijöiden henkistä kuormittavuutta ja vähentää työssä jaksamista. Varhaiskasvattajien työkyvystä huolehtimisen takia ongelmaan on syytä tarttua mahdollisimman aikaisin. Tämä takaisi sen, että lapsille olisi omistautuneita varhaiskasvattajia vielä tulevaisuudessakin.

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen. Varhaiskasvatuslaki korostaa yhdenvertaisuutta ja jokaisen lapsen oikeutta saada kehittymistään ja oppimistaan edistävää tukea. Jatkuvasti muuttuvassa yhteiskunnassa on tärkeää pysähtyä miettimään yksilöllisen tuen ja yhdenvertaisuuden tilannetta varhaiskasvatuksessa on tärkeää, että tarvittavaa muutosta on mahdollista tehdä.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten huomioimista varhaiskasvatuksessa ja sitä, miten yhdenvertaisuus toteutuu päiväkodin arjessa. Opinnäytetyön avulla halutaan lisätä ymmärrystä siitä, miten kasvattajat tällä hetkellä pystyvät vastaamaan lasten yksilöllisiin tarpeisiin ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen. Työn tavoitteena on selvittää käytännön haasteita, joita kasvattajat kohtaavat työssään sekä mahdollisia kehittämiskohteita yksilöllisen tuen järjestämisessä. Opinnäytetyön tavoitteena on myös tietoisuuden lisääminen aiheesta ja varhaiskasvattajien ajatusten esille tuominen. Uskotaan, että aiheen tietoisuuden lisääminen on ainoa tapa, jotta siihen voidaan saada muutosta parempaan. Varhaiskasvattajien kokemukset voisivat toimia myös tietynlaisena vertaistukea muille kasvattajille, kun he huomaavat, etteivät he ole ainoita vaikeuksien kanssa.

Tutkimus on laadullinen ja se toteutettiin kyselynä Seinäjoen varhaiskasvattajille. Tavoitteena on tuoda esiin kokemuksia sekä arjen käytäntöjä yksilöllisen tuen keinoista. Tutkimuskysymykset ovat:

- Miten kasvattajat kokevat pystyvänsä vastaamaan yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten tarpeisiin?
- Miten yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten yhdenvertaisuus toteutuu Seinäjoen varhaiskasvatuksessa?

1.1 Yhteistyötahon esittely

Yhteistyötaho opinnäytetyössä oli Seinäjoen varhaiskasvatus. Seinäjoella on 28 kaupungin päiväkotia ja 6 yksityistä päiväkotia (Seinäjoen kaupunki, i.a.-a). Seinäjoella järjestetään myös esiopetusta ja perhepäivähoitoa. Seinäjoella varhaiskasvatusta kehitetään jatkuvasti (Seinäjoen kaupunki, i.a.-b). Seinäjoella toteutetaan esimerkiksi taituritoimintaa, jonka tarkoituksena on edistää lasten hyvinvoinnin ja tasa-arvon toteutumista kulttuurin ja taiteen keinoin. Vuosina 2022 ja 2023 toteutettiin hanke digiosaamisen ja pedagogisen toiminnan kehittämisestä, jonka tavoitteena oli opettaa kasvattajia käyttämään laitteita ja

soveltamaan niitä oman lapsiryhmän kanssa. Seinäjoen varhaiskasvatuksessa on toteutettu myös esimerkiksi liikuntahanke, lukuhanke ja eskarien enkkuhanke.

Seinäjoen varhaiskasvatuksessa tarjotaan lapsille tukea kolmen tason mukaisesti ja esiopetuksessa tuki toteutuu lapsikohtaisena tai ryhmäkohtaisena (Seinäjoen kaupunki, i.a.-c). Tavoitteena heillä on ennaltaehkäistä tuen tarpeen syntymistä sekä havaita tuen tarpeet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lapsen tuen tarpeita arvioi varhaiskasvatuksen erityisopettaja yhdessä lapsen huoltajien, varhaiskasvattajien sekä monialaisten asiantuntijoiden kanssa. Tuki järjestetään osana päivittäistä toimintaa ja oppimisympäristöt suunnitellaan lapsen tarpeita vastaaviksi.

Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa toimitaan pääasiassa heidän oman varhaiskasvatussuunnitelmansa mukaan (Seinäjoen kaupunki, i.a.-d). Varhaiskasvatuskeskuksen toimintaa varten on laadittu myös omat linjaukset, joita Seinäjoella noudatetaan. Käytössä on myös kansainvälistämisen strategia ja eteläpohjalainen esiopetussuunnitelma.

1.2 Aiemmat tutkimukset

Aiempaa tutkimustietoa yhdenvertaisuudesta ja yksilöllisestä tuesta löytyi jonkin verran. Heiskanen ym. (2021, s. 9) ovat tehneet selvityksen kehityksen ja oppimisen tuen sekä inklusiivisuuden nykytilasta kunnallisissa ja yksityisissä varhaiskasvatuspalveluissa. Tuen toteutumista on selvitetty valtakunnallisella kyselyllä, pienryhmäkeskusteluilla sekä selvitys- ja tutkimustietoa koostamalla. Pienryhmäkeskusteluissa mukana on ollut varhaiskasvatuksen järjestäjät ja vanhemmat. Valtakunnalliseen kyselyyn ovat vastanneet varhaiskasvatuksen henkilöstö. Kyselyyn saatiin 803 vastausta 134 eri kunnasta (mts. 38). Vastaajista 87 % edustaa julkista ja 13 % yksityistä varhaiskasvatusta. Tutkimuksesta selviää, että kuntien välillä on paljon vaihtelevuutta tuen saatavuudessa ja toteutumisessa. Päiväkotia pidettiin parhaana vaihtoehtona oppimisen ja kehityksen tuen toteuttamiselle (mts. 45). Omaa osaamista ja tukeen liittyvää täydennyskoulutusta pidettiin riittävinä, mutta monet olivat tyytymättömiä käytössä oleviin resursseihin (mts. 77). Pienryhmäkeskusteluista

tärkeimpinä asioina nousivat esimerkiksi resurssien varmistaminen, kaikille yhteiset ryhmät ja tuen mallin kolmiportaisuus (mts. 120).

Eskelinen ja Itäkare (2020, s. 197) ovat selvittäneet miten sukupuolisensitiivisyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta rakennetaan diskursiivisesti paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Paikallisissa vasuissa rakennetaan vahvaa tasa-arvodiskurssia. Artikkelista selvisi myös, että sukupuolisensitiivisyydestä voi helposti tulla vain pedagoginen väline, jolla lasta ohjataan kohti tasa-arvoa (Eskelinen ja Itäkare, 2020, s. 218). Eskelinen ja Itäkare (2020, s. 219) selvittivät, että varhaiskasvatussuunnitelmissa kerrotaan tasa-arvoa edistävistä oppimisympäristöistä, mutta menetelmät jäävät sanoittamatta.

Eskelinen ja Hjelt (2017, s. 9) ovat tehneet valtakunnallisen selvityksen varhaiskasvatuksen henkilöstöstä ja lapsen tuen toteuttamisesta. Molemmista aiheista tehtiin omat kyselyt. Henkilöstökyselyyn vastauksia saatiin 13 290 yhteensä 282 kunnasta ja kyselyyn lapsen kehityksen ja oppimisen tuesta saatiin vastauksia 169 kunnasta (mts. 10). Henkilöstöselvityksessä saatiin selville, että varhaiskasvatuksen esimiesten johtamiskokonaisuudet koostuvat usein monista erilaisista varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toiminnoista (mts. 46). Täydennyskoulutuksen tarve nousi myös vahvasti kyselyn vastauksissa esille (mts. 32). Lasten kehitystä ja oppimista koskevan kyselyn vastauksista selvisi, että lähes kaikki lapset saavat henkilökohtaiseen opetussuunnitelmaan kirjatut tukitoimet (mts. 60–61). Resurssipula, henkilöstön vaihtuvuus ja puutteet toimintakäytännöissä ovat suurimpia syitä sille, miksi tukitoimet eivät ole toteutuneet.

Yhdenvertaisuudesta ja yksilöllisestä tuesta molemmista on tehty opinnäytetöitä aikaisemmin. Paloaro ja Tanskanen (2024, s. 1) ovat tehneet arviointityökalun varhaiskasvattajille kehityksen ja oppimisen tuen yhdenvertaisuudesta. Keinänen ja Vartiainen (2023, s. 7) ovat tehneet opinnäytetyön lapsen tuen tarpeen tunnistamisesta ja huomioimisesta varhaiskasvatuksessa. Ylä-Vannesluoma (2023, s. 8) on tehnyt opinnäytetyön henkilökunnan mielipiteistä tukea tarvitsevien lasten ohjaamisesta. Rissanen ja Vuori (2022, s. 6) ovat tehneet opinnäytetyön varhaiskasvatuksen kolmiportaisesta tuesta Keski-Suomessa.

2 Lapsen kasvu ja kehitys

Lasten kasvatusta kuuluu varhaiskasvatukseen perustehtäviin (Koivunen, 2009, s. 12). Jokainen lapsi on omanlaisensa, erityinen ja erilainen persoona (mts. 19). Lasten yksilöllisyys on otettava huomioon varhaiskasvatukseen arjessa. Usein pelkkä lapsen keskittyminen ei riitä lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseksi, vaan on kasvattajan myös tiedostettava kulttuurinen konteksti, jossa lapsi elää (Hujala ym., 2007, s. 19). Seuraavissa kappaleissa käsittelemme muun muassa lapsen kehityksen teoreettisia lähtökohtia, yksilöllisyyttä, sosiaalisia taitoja ja temperamenttia.

2.1 Lapsen oppimisen ja kehityksen teoreettiset lähtökohdat

Yksilöllisen tuen ja yhdenvertaisuuden toteutuminen varhaiskasvatuksessa pohjautuu pitkälti siihen, miten lapsen oppimista, kehitystä ja kasvatusta ymmärretään. Eri tutkijat ovat jo pitkän aikaa tutkineet lasten käyttäytymistä, kehittymistä ja oppimista. Jean Piaget on tutkinut lapsen ajattelua sekä oppimista ja Lev Vygotsky on tutkinut yksilön kehityksen lisäksi oppimista (Vygotsky, L., 1982, Anttilan, 2022, Lev Vygotsky (1896–1934) -luku). Vygotsky tutki kulttuurin vaikutusta ihmisen ajattelun ja toiminnan muotoutumiseen. Hänen mukaansa ihmisen tietoisuus rakentuu sosiaalisissa suhteissa sekä yhteiskunnan tradition ja kulttuurin pohjalta. Lapsen kehityksessä kieli on ensin väline sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, mutta kehityksen myötä kielestä muodostuu myös ajattelun väline. Vygotsky kuvasi tätä sisäiseksi puheeksi. Hänen mukaansa sosiaalisuus on synnynnäistä ja vuorovaikutuksen kautta ajattelutoiminta itsenäistyy ja kognitiiviset prosessit lisääntyvät.

Piaget katsoi, että ajattelun rakenteiden kehitys tapahtuu biologisesti määräytyvien kehitysvaiheiden kautta (Jean Piaget Society, i.a., Anttilan, 2022, Jean Piaget (1896–1980) -luku). Jokaisessa kehitysvaiheessa lapsi omaksuu uusia käsitteellisiä työkaluja ja tapoja jäsentää sekä tulkita todellisuutta. Lapsen oppimat tiedot ja taidot muuttuvat Piaget'n mukaan erilaisiksi kokonaisuuksiksi, jotka muuttuvat kahdella tavalla: sulautumalla tai mukautumalla. Piaget'n mukaan uusien ajattelumuotojen omaksuminen edellyttää myös

biologista kypsymistä. Piaget mainitsee ajattelun kehityksen teoriassaan neljä erilaista kautta: sensomotorinen, esioperationaalinen, konkreettiset operaatiot ja muodolliset operaatiot.

Lapsen sensomotorinen kausi on käynnissä 0–2-vuotiaana, jolloin kehitys on nopeaa sekä tärkeää (Jean Piaget Society, i.a., Anttila, 2022, Ajattelun kehityksen vaiheet Piaget'n mukaan -luku). Aluksi lapsella on vain yksinkertaisia refleksejä ja myöhemmin alkaa esineillä kokeilut ja lapsi oppii esineen oikean käytön. Esioperationaalinen kausi on käynnissä 2–6-vuotiaana, jolloin edellisellä kaudella opitut mallit korvautuvat uusilla. Lapsi alkaa käyttää esimerkiksi symboleja ja merkkejä. Lapsen kehittyvä kieli mahdollistaa parempaa kommunikaatiota ja vahvistaa ajattelukykyä. Konkreettisten operaatioiden kausi on käynnissä 7–12-vuotiaana ja muodollisten operaatioiden kausi on käynnissä 12-vuotiaasta lähtien. Näiden kausien aikana kehittyy lopullisesti esimerkiksi käsitteiden muodostuminen, looginen ajattelu ja yhteistoiminta muiden kanssa. Piaget'a on arvosteltu siitä, että hän korosti kielellisen kehityksen merkitystä kognitiivisessa kehityksessä (Jean Piaget Society, i.a., Anttilan, 2022, Kritiikkiä -luku). Piaget'n teoria oppimisesta on saanut myös paljon kritiikkiä esimerkiksi siitä, että teorian mukaan oppiminen on liian rajattua (Hujala ym., 2007, s. 47).

Jerome Bruner on tutkinut ihmisen kehitystä ja kasvatusta (Tolska, 2003, s. 30–42, Anttila, 2022, Jerome Bruner (1915–) -luku). Hänen teoriansa mukaan mieli jakaantuu narratiiviseen ja paradigmaattiseen ajatteluun. Narratiivinen ja metaforinen ajattelu ovat keskeisimpiä oppimisen työkaluja Brunerin mukaan. Narratiivista ajattelua tarvitaan erityisesti määrittelemättömän ja uuden tilanteen tai kokemuksen kohtaamisessa. Myös Maria Montessori oli hyvin kiinnostunut lasten kehityksestä (Suomen Montessoriliitto, i.a.). Montessori tutki etenkin lasten herkkyyks- ja kehityskausia sekä kehitti oman kasvatusmenetelmän: Montessoripedagogiikka. Lapsen itsenäistymiskehityksen tukeminen on montessoripedagogiikan yksi keskeisimmistä tavoitteista.

2.2 Lapsen yksilöllinen kehitys

Lapset kasvavat ja kehittyvät omassa tahdissaan. Jokaisella lapsella on oikeus yksilölliseen kehitykseen ja kasvuun (Hujala ym., 2007, s. 65). Jokaisella kasvattajalla on myös velvollisuus toimia lapsen edun mukaan. Eri ikäkausiin liittyy erilaisia kehitysvaiheita, jotka jokainen lapsi kokee eri tavalla kuin toinen. Lapsen ikäkaudet voidaan jakaa 11 osaan: 0–1-vuotiaat, 1–2-vuotiaat, 2–3-vuotiaat, 3–4-vuotiaat, 4–5-vuotiaat, 5–6-vuotiaat, 6–7-vuotiaat, 7–9-vuotiaat, 9–12-vuotiaat, 12–15-vuotiaat ja 15–18-vuotiaat (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2025). Varhaiskasvatuksen kannalta kuusi ensimmäistä kehitysvaihetta ovat merkittävimpiä. Ensimmäisten ikävuosien aikana lapsen kehityksen kannalta keskeistä on turvallisen vuorovaikutussuhteen muodostaminen vanhempaan (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2025). Lapsi tarvitsee vanhemmalta hoivaa, rajoja ja tukea uusien asioiden opettelussa. Kolmevuotiaan lapsen mielikuvitus on vilkas ja tästä johtuen pelkotiloja voi ilmetä esimerkiksi normaalia enemmän nukkuessa. 3–4-vuotiaat tarvitsevat erityisesti vanhemman tukea pettymyksen ja epäonnistumisen tunteiden käsittelyssä. 4–5 ja 5–6-vuotiaat lapset alkavat jo olemaan itsenäisempiä. He tarvitsevat kuitenkin tukea vielä itsenäistymisen harjoittelussa, kaverisuhteiden kanssa toimimisessa ja moraalin kehittymisessä.

Lapsen oppimista motivoi hänen omat vahvuutensa sekä mielenkiinnon kohteensa (Viitala, 2006). Lapsi muistaa ja oppii asiat paremmin, jos ne ovat lapselle omakohtaisia (Koi-vunen, 2009, s. 104). Vaikka lapsi osaa jo monia asioita, on aikuisen rooli todella tärkeä lapsen kehittymisen, oppimisen ja käyttäytymisen kannalta (Hujala ym. 2007, s. 40). Varhaiskasvatuksen tehtävä on kannustaa ja tukea lapsen kehittymistä, ei ohjata sitä (Hujala ym. 2007, s. 40). Varhaiskasvattajilla on paljon tietoa lasten sosioemotionaalisesta kehityksestä sekä näiden taitojen tukemisesta, mutta tämän tiedon soveltaminen käytäntöön on haastavaa (Ahonen, 2017, s. 22).

Lapsen ja hänen yksilöllisen kehityksensä tunteminen on tärkeää (Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, 2017, s. 13). Lapsella ei ole valtaa valita oppimisympäristöään tai opettajansa pedagogisia välineitä (Ranta, 2020, s.70). Tämä on hyvä asia ottaa huomioon, kun kasvattajat tarkastelevat lapsen yksilöllisen kehityksen tuntemista. Ranta (2020, s. 69) tuo väitöskirjakatsauksessaan ilmi kuinka lapsella voi olla suuria haasteita

oppimisessa ja oppiminen ei edisty, kun vasta sitten kun tilannetta aletaan katsomaan lapsen silmin.

2.3 Käyttäytymisen haasteet

Yksilöllinen tukeminen on erityisen tärkeää silloin kun lapsella on haasteita oman toiminnan ja tunteiden säätelyssä. Käytöksen taustalla olevat syyt täytyy aina ensin selvittää. Esimerkiksi kognitiivisen toiminnan säätely on yhteydessä lapsen käyttäytymiseen (Aho-nen, 2017, s. 19). Lapsen käyttäytymisessä näkyy selkeästi, jos hänellä on haasteita tarkkaavaisuuden säätelyssä ja toiminnan arvioinnissa. Haasteet saattavat näkyä levottomuutena ja vaikeutena seurata kasvattajan ohjeita ohjatulla tuokiolla. Lapsen haasteet itsesää-telytaidoissa johtavat helposti siihen, että muu ympäristö mieltää lapsen hankalasti käyt-täytyväksi (mts. 20). Haastavana käyttäytymisenä pidetään esimerkiksi uhmakasta ja ag-gressiivista käyttäytymistä (mts, 28). Ulospäin suuntautunut haastava käyttäytyminen häi-ritsee myös ryhmän muita lapsia. Haastavaan käyttäytymiseen on aina jokin syy (mts, 29).

Itkuisuus, jatkuva häiritseminen, kiusaaminen, uhmakkuus, mustasukkaisuus, kiukkuisuus, huomionhakuisuus, sulkeutuneisuus, tottelemattomuus, yksinäisyys, fyysinen ja verbaali-nen aggressiivisuus ovat huolestuttavan käyttäytymisen piirteitä, jos niitä esiintyy jatkuvasti ja pitkällä aikavälillä (Koivunen ja Lehtinen 2015, s. 181). Käytöksen taustalla voi olla neu-rogisia erityisvaikeuksia, jotka vaikuttavat mielialaan sekä aiheuttavat helposti ristiriitoja, tarvetta kapinoida ja huomion hakua kavereilta kyseenalaisin keinoin. Vanhempien avio-ero, muutto, läheisen kuolema tai perheenjäsenen sairaus ovat tilapäisiä ja ohimeneviä ti-lanteita, jotka voivat aiheuttaa kuitenkin hyvinkin voimakkaan tunne reaktion lapsella. Täl-löin kysymys ei ole tunne-elämän vaikeudesta.

2.4 Lapsen temperamentti

Temperamentti on synnynnäinen tapa reagoida ympäristön ärsykkeisiin (Keltikangas-Järvi-nen, 2022, s.139–140). Perintötekijät vaikuttavat pitkälti temperamentin määräytymiseen

(Korhonen, 2021). Jokainen on siis erilainen jo vauvasta lähtien. Kasvatus tarkoittaa temperamentin kannalta ääripäiden puskemista kohti keskustaa (Keltikangas-Järvinen, 2008, s. 29). Temperamenttiltaan aktiivista lasta siis rauhoitetaan, ujoa rohkaistaan ja sosiaalista herkkyyttä opetetaan sensitiivisyyden puutteesta kärsivälle lapselle (Keltikangas-Järvinen, 2008, s. 29). Temperamentti voi vaikuttaa tuen tarpeeseen merkittävästi. Esimerkiksi seuraavat piirteet voivat vaikuttaa tuen tarpeeseen: aktiivisuus, sopeutuvuus, impulsiivisuus, vetäytyvyys ja sosiaalisuus. Temperamenttipiirteet ilmaantuvat jo varhain ja ovat hyvinkin pysyviä. Temperamenttipiirteet voivat kuitenkin muuttua myös aivojen kehityksen sekä ympäristön toimesta (Keltikangas-Järvinen, 2022, s. 140).

Temperamentit voidaan jakaa helppoon, hitaasti lämpenevään ja vaikeaan (Keltikangas-Järvinen, 2004, s. 62–67). Helpon temperamenttityylin omaavat lapset oppivat esimerkiksi säännölliset ruokarytmit helposti, eikä heihin tarvitse kiinnittää mitään erityistä huomiota. He myös sopeutuvat helposti uusiin tilanteisiin. Hitaasti lämpenevässä temperamentissa lapsi on vaisu ja reagoi uusiin asioihin negatiivisesti (Keltikangas-Järvinen, 2004, s. 63–65). Negatiiviset ja positiiviset reaktiot ovat hyvin vaisuja. Hitaasti lämpenevä tarvitsee aikaa tutustumiseen ja sopeutumiseen (Keltikangas-Järvinen, 2004, s. 63–64). Vaikeaan temperamenttiin kuuluu biologisten toimintojen epäsäännöllisyys. Tämä näkyy esimerkiksi niin, että uusiin ruokiin tutustuminen on todella vaikeaa ja unirytmii on epäsäännöllinen. Vaikean temperamentin omaavalla lapsella kaikki sopeutuminen kestää kauan ja hänen ensireaktionsa kaikkeen uuteen on vetäytyminen (Keltikangas-Järvinen, 2004, s. 66).

2.5 Lapsen sosiaaliset taidot ja vuorovaikutus

Varhaiskasvatuksen yksi tavoitteista on kehittää lapsen sosioemotionaalisia taitoja (Opetushallitus, i.a.-b). Kun varhaiskasvattaja on vuorovaikutuksessa lapsen kanssa, on erittäin tärkeää pitää katsekontakti lapseen (Koivunen, 2009, s. 47). Katsekontaktin merkitys korostuu enemmän, jos kasvattaja kyykistyy lapsen tasolle, jolloin kasvattajan ja lapsen silmät ovat samalla tasolla. Vuorovaikutusta lapsen ja kasvattajan välillä kuvataan usein kielteisten esimerkkien kautta, jossa kohtaamiset ovat törmäämisiä tai ristiriitoja (Cantell, 2010, s.9). Todellisuudessa kuitenkin kasvattajan työssä myönteistä vuorovaikutusta

iloitsemisen, kannustamisen ja myötäelämisen kautta tapahtuu jatkuvasti (Cantell, 2010, s.9). Nämä myönteiset kohtaamiset luovat pohjan luottamukselliselle suhteelle ja tukevat lapsen hyvinvointia. Vuorovaikutus taitoja kehittäessä lapsi opettelee toisen asemaan asettumista, tunnetaitoja ja ratkaisemaan rakentavasti ristiriitatilanteita.

Sosioemotionaaliset taidot kehittyvät parhaiten, kun lapsi on tiiviissä vuorovaikutuksessa häntä ympäröivän sosiaalisen todellisuuden kanssa (Ahonen, 2017, s. 17). Varhaiskasvat-
tajien on annettava lapselle tukea ja ohjausta vuorovaikutus- ja sosiaalisten taitojen harjoit-
teluun, jotta lapsi onnistuisi säilyttämään positiiviset kaverisuhteet ikätovereihinsa (Opetus-
hallitus, i.a.-b). Lasta voidaan esimerkiksi ohjata ottamaan kontakteja toisiin sekä hallitse-
maan ja tunnistamaan omia tunteita (Heinämäki, 2004, s. 27). Sosioemotionaaliseen kehi-
tykseen vaikuttaa myös biologia, kuten neurologinen perimä ja temperamentti (Ahonen,
2017, s. 17).

Vuorovaikutussuhteet vauvaa hoitaviin ihmisiin takaavat sosioemotionaalisen kehityksen jo
vauvana (Ahonen, 2017, s. 17). Vuorovaikutus perustuu ihmisten väliseen ei-kielelliseen
kommunikointiin ja taitoon ymmärtää toisen ihmisen näkökulmaa (Koivunen ja Lehtinen,
2015, s. 194). Pienten lasten kanssa työskenneltäessä nonverbaalisen vuorovaikutuksen
merkitys korostuu (Ahonen, 2017, s. 59). Vastavuoroinen ja dynaaminen vuorovaikutus
syntyy lapsen ja hänen sosiaalisen ympäristönsä välille. Lapsen toiminta herättää ympäris-
tössä tietynlaisen reaktion, johon lapsi puolestaan reagoi omalla tavallaan. (Koivunen ja
Lehtinen, 2015, s. 194). Jokaisen lapsen kehitys on yksilöllistä ja yhdenvertaisuuden toteu-
tumisen kannalta on tärkeää että, jokaisen tarpeeseen voidaan vastata.

Itsesäätely ja oman toiminnan ohjaus on toisille lapsille helpompaa, kun taas toiset vaati-
vat siinä enemmän tukea ja ohjausta (Koivunen & Lehtinen, 2015, s. 192). Vuorovaikutuk-
sen kannalta itsesäätely on merkittävä taito, että lapsi oppii hallitsemaan tunteitaan, käyt-
täytymistään ja reaktioitaan sosiaalisissa tilanteissa. Itsesäätelyn kehityksen haasteet voi-
vat näkyä monin tavoin käyttäytymisessä ja työskentelyssä (Koivunen ja Lehtinen, 2015, s.
192). Ne voivat ilmetä esimerkiksi vaikeutena noudattaa ohjeita, sopeuttaa omaa toimintaa

tilanteen mukaisesti, toimia rakentavasti sosiaalisissa tilanteissa tai haasteena työskennellä vaativissa tehtävissä, joissa vaaditaan sitkeyttä ja ponnistelua enemmän.

Varhaiskasvatuksessa kasvattajien tehtävä on arvioida lapsen toimintatapoja ja niihin liittyviä piirteitä (Koivunen, 2009, s. 23). Arvioinnissa selviää, onko lapsen toimintatavassa piirteitä, jotka vaarantavat lapsen kehitystä tai hyvinvointia. Kasvattajien on tunnistettava lapsen mahdolliset itsesäätelyn haasteet ja tarjota tilanteisiin tukea, mikä auttaa lasta onnistumaan arjen tilanteissa (Koivunen ja Lehtinen, 2015, s. 192). Itsesäätelytaitojen haasteilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi kognitiivisen toiminnan ja omien tunteiden säätelyn haasteita (Ahonen, 2017, s. 18). Haasteita lapsella voi esiintyä myös muun muassa siirtymätilanteissa, leikkitilanteissa tai ryhmätoiminnassa. Tärkeää on tarjota lapselle rauhallinen, ennakoitava ja vuorovaikutuksellinen ympäristö. Tällöin tunnetaidot ja itsesäätely voivat kehittyä turvallisesti. Myös kieli on keskeinen väline ajattelun ja toiminnan ohjaamisessa (Koivunen ja Lehtinen, 2015, s.192). Kielellisen kehityksen vaikeudet liittyvät tästä syystä usein myös itsesäätelyn vaikeuksiin. Jokainen lapsi siis tarvitsee yksilöllisesti mitoitettua tukea niin, että kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet osallistua toimintaan ja kokea onnistumista.

3 Yksilöllinen tuki varhaiskasvatuksessa

Jokaisella lapsella on oikeus yksilölliseen tukeen. Lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tuetaan parhaiten silloin, kun tuki annetaan oikeaan aikaan, yksilöllisesti ja lapsen tarpeiden mukaisesti (Opetushallitus, i.a.-c). Lähtökohtana tuen järjestämiselle ovat lapsen vahvuudet ja tarpeet oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyen. Varhaiskasvatuksessa tuki järjestetään yleisenä, tehostettuna ja erityisenä tukena inklusiivisten periaatteiden mukaisesti (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, s. 56). Tuki rakentuu muun muassa lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä oppimisympäristöihin liittyvistä ja yhteisöllisistä ratkaisuista.

3.1 Varhaiskasvatus ja varhaiskasvatussuunnitelma

Suomessa varhaiskasvatuksen tavoitteista ja toteutumisesta on määritelty laissa. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää jokaisen lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, kehitystä ja oppimista lapsen kehitystason ja iän mukaisesti (Varhaiskasvatusturvelaki 540/2018, 1 luku 3 §). Varhaiskasvatuksen tavoite on tarjota turvallinen, virikkeellinen ja tasa-arvoinen oppimisympäristö, jossa leikki, liikunta, kulttuuri ja vuorovaikutus ovat keskiössä (Varhaiskasvatusturvelaki 540/2018, 1 luku 3 §). Varhaiskasvatus tukee lapsen osallisuutta, yksilöllisiä tarpeita ja eettistä kasvua. Varhaiskasvatuksen suunnittelu päivähoidossa on toteutettava lapsikohtaisesti (Hujala ym., 2007, s. 63). Keskeistä suunnittelussa on lasten erilaisuuden hyväksyminen.

Tiivis yhteistyö huoltajien kanssa on keskeinen osa varhaiskasvatuksen tavoitteita ja tukee lapsen kehitystä (Hujala ym., 2007, s. 65). Perheiden mukaan ottaminen varhaiskasvatuksen suunnitteluun perustuu perheiden yksilöllisten taustojen huomioimiseen. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on lisäksi tunnistaa yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarvittava tuki varhaiskasvatuksessa (Opetushallitus, 2022, s. 16). Tarvittaessa tuki on järjestettävä myös moniammatillisessa yhteistyössä. Moniammatillisessa päiväkotiyhteisössä vahvuutena on erityisosaamisen huomioon ottaminen, yhteiset päämäärät sekä laaja-alainen ja kokonaisvaltainen kasvatustyö (Kupila, 2017, s. 305).

Lapsen kasvatuksen, hoidon ja opetuksen toteuttamiseksi on päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (Varhaiskasvatustalaki 540/2018, 5 luku 23§). Suunnitelman laatimiseen osallistuvat lapsi, henkilöstö sekä huoltajat. Lapsen tarpeet ja etu ovat varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtina, ja prosessissa on huomioitava lapsen mielipiteet ja toiveet (Opetushallitus, 2022, s. 12). On tärkeää myös ottaa huomioon kasvattajien ja huoltajien näkemykset.

Varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa on tärkeää huomioida lapsen vahvuudet, yksilölliset tarpeet, osaaminen, kiinnostuksen kohteet sekä kielellinen, kulttuurinen ja katso-muksellinen tausta (Opetushallitus, 2022, s. 12). Monikulttuurisuuskasvatuksen perustee-mojen tulisi näkyä päiväkodin arjessa (Halme ja Vataja 2011, s. 43). Eri kulttuuritaustaiset lapset voivat tuoda varhaiskasvatuksen arkeen ja opetussuunnitelmaan paljon rikastuttavia elementtejä. Monikulttuurisessa päiväkodissa yhdenvertaisuutta ja suvaitsevuutta käsitel-lään päivittäin (Halme ja Vataja 2011, s. 43). Lapset oppivat myös eri kulttuurien arvoja ja elämäntapoja.

3.2 Inkluisio ja osallisuus varhaiskasvatuksessa

Osallisuuden kautta kehittyy lapsen ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valinto-jen seurauksista (Opetushallitus, 2022, s. 32). Osallisuutta tukee varhaiskasvatussuunni-telman perusteiden mukaan se, että lapsia kohdataan herkkyydellä ja he kokevat tule-vansa aidosti kuulluiksi ja nähdyiksi. Osallisuuden tunteminen yhteiskunnassa kuitenkin edellyttää sellaista kuulumista siihen, että suhde yhteiskunnallisiin toimintajärjestelmiin, ku-ten koulutus-, kulttuuri-, sosiaali- ja terveystalveluihin sekä sosiaaliturvajärjestelmään on mahdollinen (Nivala ja Rynnänen, 2019).

Osallisuuden taso lapsella vaikuttaa suoraa siihen, millaista ja miten syvällisestä oppimi-sesta on kyse (Alijoki ja Pihlaja, 2017, s. 263). Satukirjaa lukiessa lapselle hänellä on it-sellä mahdollisuus luoda oma visuaalinen maailma ja kuvat mielessään. Lapsi saa myös tällöin säädeltä vastaan ottamansa aineiston laatua ja määrää. Toisin kuin esimerkiksi elokuvaa katsoessa lapsi ei voi vaikuttaa visuaaliseen esitykseen, kuvien laatuun tai

määrään. Pedagogisia toimintoja suunniteltaessa on siis tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että osallisuuden taso lapsella on riittävän korkea.

Inklusio on yhteiskunnallinen arvo, joka kattaa kaikkien lasten yhdenmukaisen mahdollisuuden osallistua varhaiskasvatukseen (Opetushallitus, i.a.-d). Opetushallituksen mukaan inklusiiviset periaatteet rakentuvat mm. yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja yhteisöllisyyden ympärille. Varhaiskasvatuksessa yhteisöllisyys näkyy yhteisen tavoitteen omaavan ryhmän toimimisena (Koivula ja Eerola-Pennanen, 2018, s. 250). Ryhmän jäsenten välillä hallitsee luottamus ja tutussa ryhmässä lapset kokevat yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tällaiseen ryhmään kuulumisen sekä kaverisuhteet ovat lapsille merkittäviä (Opetushallitus, i.a.-d) Inklusiivinen kasvatusta perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, eikä sen toteuttaminen rajoitu vain päiväkodin arkeen, vaan se edellyttää laajempaa yhteiskunnallista muutosta (Viittala, 2006, s.94). Tuen tarjoaminen sitä tarvitsevalle on yksi tärkeä tekijä inklusiivisen varhaiskasvatuksen toteutumisessa. Varhaiskasvattajien on perehdyttävä sekä sitouduttava toteutukseen inklusiivisen varhaiskasvatuksen mahdollistamiseksi (Viitala, 2022, s.68–69).

3.3 Tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen muodot

Päiväkotiympäristö voi tarjota kuntouttavaa toimintaa ja ilmapiiriä erityistä tukea tarvitsevalle lapselle (Viittala, 2006, s. 103). Ammattitaitoiset varhaiskasvattajat tarkkailevat ryhmän lapsia ja tekevät havaintoja lapsen kehityksestä ja toiminnasta. Kasvattajien kanssa lapsen kehitystasoa arvioivat myös erityisopettaja, neuvola ja perhe (mts. 110). Mikäli lapsen nähdään tarvitsevan yksilöllisempää tukea, voidaan hänet siirtää seuraavalle tukiasteelle.

Seinäjoen varhaiskasvatuksessa tarjotaan kolmenasteista tukea. Näitä ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki (Seinäjoen kaupunki, i.a.-c). Tehostettu sekä erityinen tuki ovat säännöllistä sekä suunniteltua, kun taas kaikki lapset ovat automaattisesti yleisen tuen piirissä. Tehostettuun siirryttäessä luodaan oppimissuunnitelma ja tehdään pedagoginen

arvio. Erityinen tuki vaatii yksityiskohtaisempaa valmistelua, kuten pedagogisen selvityksen sekä henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS).

Lasta on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti, ottaen huomioon hänen elämäntilanteensa ja ympäristönsä (Heinämäki, 2004, s. 22). Tuen tarve voi liittyä johonkin tilapäiseen kehitysvaiheeseen tai elämäntilanteeseen, eikä sitä tule nähdä pysyvänä osana lasta. Tuen tarpeet ilmenevät lapsen ja hänen ympäristönsä vuorovaikutuksessa ja voivat vaihdella eri tilanteissa ja elämänvaiheissa (mts. 23). Yksilöllinen tarkastelu sisältää sen, että lapsi nähdään yksilönä, eikä eri lasten tuen tarpeita voida kategorisoida samaan kokonaisuuteen. Kasvattajat auttavat vuorovaikutuksellaan lasta luomaan positiivista käsitystä itsestään aktiivisena toimijana ympäristönsä kanssa (Viittala, 2006, s. 10–11).

3.4 Kasvattajan rooli yksilöllisen tuen toteuttajana

Keskeistä tuen järjestämisessä on ajatus varhaiskasvattajien yhteisestä vastuusta sekä jokapäiväisestä toiminnasta (Alila, 2004, s.17). Varhaiskasvatuksen henkilöstö toimii moniammatillisena kasvatusyhteisönä, jonka työskentely perustuu suomalaisessa yhteiskunnassa laadittuihin asiakirjoihin sekä niissä määriteltuihin yhteisiin arvoihin ja toimintaperiaatteisiin (Reunamo, 2007, s. 102). Tämän lisäksi jokaisen työntekijän on hyvä ottaa hetki heidän toimintansa laadun tarkastelulle ja arvioinnille. Kysymykset, kuten ”Millä keinoin olen toteuttanut tukea?” ja ”Miten tämä on auttanut tilanteessa?” helpottavat itsereflektiota.

Kasvattajien antama esimerkki on ensiarvoisen tärkeässä asemassa, sillä usein lapset peilaavat omaa käytöstään tutun aikuisten käytökseen (Lindon, 2006, s.3). Kun lapsille opetetaan, että kaikki ovat yhtä arvokkaita juuri sellaisina kuin ovat, on aikuistenkin toimintatapojen seurattava näitä arvoja. Kasvattajan oma rauhallisuus ja hyvä vuorovaikutus luovat turvallisen ilmapiirin ja levottomuus taas lisää lasten levottomuutta (Koivunen, 2009, s. 122).

Lapsen heikko pettymyksen sietokyky, leikkivaikeudet ja lapsen halu olla keskipisteenä ovat päiväkodin arjessa arkisia vuorovaikutustilanteita lapsen ja varhaiskasvattajan välillä (Cantell, 2010, s. 8). Kohtaamistilanteet hiljaisten ja arkojen lasten kanssa sekä sellaisten lasten kanssa, jotka eivät suostu syömään ovat myös tilanteita, jossa varhaiskasvattajan rooli on merkittävä lapsen oppimisen kannalta (mts. 9). Lasten toimintatavat edellä mainituissa tilanteissa ovat yksilöllisiä ja onkin tärkeää, että kasvattaja osaa tunnistaa tilanteissa miksi lapsi toimii kyseisellä tavalla. Esimerkiksi kiireisessä päiväkodin arjessa hiljaisemmat lapset jäävät helposti huomiotta. Kasvattajan vastuulla on kuitenkin selvittää lapsen hiljaisuuden syyt (mts. 68). Taustalla voi olla moninaisia ongelmia, jotka juurtavat jo kauempaa lapsuudesta. Aina ei kuitenkaan välttämättä ole kyse tästä, vaan esimerkiksi persoonallisuuserot voivat selittää toisten aktiivisuutta ja vetäytymistä. Hiljaisuuden taustalla olevat syyt täytyy kuitenkin varmistaa, että kasvattaja osaa vaikuttaa lapsen tilanteeseen myönteisesti.

Erityispedagogiikan perustuntemus on keskeistä yksilöllisen tuen toteuttajille (Heinämäki, 2004, s. 22). Kasvattajan on ymmärrettävä lapsen käyttäytymisen taustalla olevia tekijöitä, eikä nähdä näitä ohimeneviä haasteita lapsen ominaisuuksina. Kasvatusyhteistyö voi helpottaa käyttäytymisen taustalla olevien tekijöiden tunnistamista ja ymmärtämistä (Heinämäki, 2004, s. 29). Kasvatusyhteistyö perustuu sekä huoltajien että kasvattajien asiantuntijuuteen (Heinämäki, 2004, s. 30). Lapsen tarpeet sekä lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen ohjaavat kasvatusyhteistyötä (Kaskela ja Kekkonen, 2008, s. 14). Kasvatusyhteistyön edellytyksiä ovat kasvattajien ja huoltajien välinen luottamus, kunnioitus ja arvostus (Kalliala, 2012, s. 94). Nämä kolme edellytystä eivät ole valmiina kasvattajan ja huoltajan välillä, vaan ne syntyvät kohtaamisissa (Koivunen, 2009, s. 159). Kommunikointi kasvattajien ja huoltajien välillä on myös avain asemassa (Lindon, 2006, s. 230).

Jokaisella kasvattajalla on erilainen kasvatustyyli (Koivunen, 2009, s. 119). Kasvatustyyliin vaikuttavat esimerkiksi ominaisuudet, omat kokemukset ja asenteet. Kasvatuksessa tärkeää on se, että osaako kasvattaja vastata lapsen tarpeisiin oikealla tavalla (Koivunen, 2009, s. 119). Jotkut lapset säikähtävät kasvattajan kovaa äänenkäyttöä ja toiset ovat tottuneet sellaiseen. Kasvatustyyliä on neljä: salliva, auktoritatiivinen, laiminlyövä ja

autoritaarinen (Koivunen, 2009, s. 120). Sallivassa kasvatustyyliässä kasvattaja antaa lapsille lämpöä, mutta ei aseta rajoja. Auktoritatiivinen kasvatustyyli on lapsilähtöistä kasvatusta. Tässä kasvatustyyliässä annetaan lämpöä, mutta asetetaan myös sopivasti rajoja (Koivunen, 2009, s. 120). Laiminlyövässä kasvatustyyliässä ei aseteta rajoja tai rajojen noudattamisesta ei pidetä huolta. Tällä kasvatustyyliällä saattaa olla kielteisiä vaikutuksia lapsen itseluottamukseen sekä sopeutumiseen. Autoritaarisessa kasvatustyyliässä kasvattaja pitää yllä tiukkaa kontrollia ja lasta voidaan myös syyllistää ja manipuloida (Koivunen, 2009, s. 121).

Kasvatustyylin lisäksi jokaisella kasvattajalla on erilainen vuorovaikutustapa. Yleisimmät vuorovaikutustavat ovat lämmin, ristiriitainen, tekninen, välttelevä ja etäinen (Ahonen, 2017, s. 78). Lämpimässä vuorovaikutustavassa empatia on suuressa roolissa ja varhaiskasvattaja ymmärtää, että lapsi ei käyttäydy tahallaan hankalasti eri tilanteissa. Varhaiskasvattaja haluaa käyttää aikaa lasten kohtaamiseen ja hänen toiminnastaan huomaa, että vuorovaikutus lasten kanssa on tärkeää. Varhaiskasvattaja sitoutuu vuorovaikutukseen lapsen kanssa ja osoittaa lapselle olevansa läsnä puheellaan ja eleillään (mts. 80). Lämpimän vuorovaikutuksen myötä lapsi tuntee itsensä tärkeäksi ja arvokkaaksi (mts. 87).

Ristiriitaisessa vuorovaikutustavassa varhaiskasvattaja saattaa aluksi käyttää lämmintä vuorovaikutustapaa, mutta vuorovaikutuksen laatu heikkenee tilanteen edetessä (Ahonen, 2017, s. 96). Tilanteet voivat mennä myös toisin päin. Kasvattajan suhtautuminen lapsen tunteisiin vaikuttaa lapsen tunne-elämän kehittymiseen (mts. 98). Kasvattajan vastaaminen lapsen tunteisiin luo lapselle kuvaa siitä, miten tunteisiin tulisi suhtautua. Ristiriitaisessa vuorovaikutustavassa varhaiskasvattajan oma joustamattomuus saattaa laukaista haastavan kasvatustilanteen (mts. 105).

Teknisessä vuorovaikutustavassa varhaiskasvattaja toimii pedagogisesti johdonmukaisesti, mutta tukeutuu silloin tällöin tuttuihin toimintamalleihin ja sääntöihin (Ahonen, 2017, s. 110). Tämän takia vuorovaikutus on usein sitoutumatonta, eikä lasten tarpeita tunnisteta ja syvällinen sitoutuminen jää pois kokonaan. Toisinaan haastava tilanne saadaan ratkaistua teknisellä vuorovaikutustavalla, mutta joskus tämä lähestymistapa on liian

mustavalkoinen lasten emotionaalisen hyvinvoinnin toteutumisen kannalta (mts. 110–111). Varhaiskasvattajan olisi hyvä pysähtyä silloin tällöin tarkastelemaan omia rutiinejaan ja niiden toimivuutta (mts. 114). Omista rutiineista voi keskustella myös jonkun työkaverin kanssa, koska näistä keskusteluista voi saada paljon uusia näkökulmia omaan toimintaan. Ristiriitatilanteet hoidetaan usein mekaanisesti kehottamalla lapsia pyytämään anteeksi toisiltaan, vaikka tilanteen selvittäminen aikuisen tuella kehittäisi lasten sosiaalisia taitoja (mts. 122).

Välttelevässä vuorovaikutustavassa varhaiskasvattaja välttelee haastavia kasvatustilanteita ja niiden selvittämistä (Ahonen, 2017, s. 124). Varhaiskasvattaja saattaa siirtää vastuuta muille ryhmän aikuisille ja poistua itse paikalta. Tämän vuoksi haastava kasvatustilanne pitkittyy eikä lapsen emotionaalinen hyvinvointi toteudu. Välttelevän vuorovaikutuksen takana saattaa olla neuvottomuus, pelokkuus, turhautuminen tai uupumus. Varhaiskasvattajat saattavat hyödyntää houkuttelua saadakseen lasten huomion pois haastavasta tilanteesta, jolloin tilanteen äärelle ei tarvitse pysähtyä (mts. 131). Etäiselle vuorovaikutustavalle ominaista on varhaiskasvattajan sitoutumattomuus tilanteeseen (mts. 136). Varhaiskasvattaja ei näytä kiinnostusta lapsen kokemuksista, tulkintoja tai näkemyksiä kohtaan vaan sivuuttaa lapsen tarpeet. Näin lapsi jää yksin selviämään tilanteesta, johon hänen resurssinsa eivät sillä hetkellä riitä (mts. 138).

4 Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuus on samanvertaista kohtelua ja lasten yhtäläisiä oikeuksia kasvaa, kehittyä ja oppia (Iivonen, 2016). Yhdenvertaisuus poikkeaa käsitteenä tasa-arvosta niin, että siinä kyse ei ole vain sukupuolten välisestä jakautumisesta, vaan kaikkien yksilön ominaisuuksien samanarvoisuudesta (Opetushallitus, i.a.-e.). Edellytys lapsen kehittymiselle on se, että lapsi saa tuntea olonsa hyväksytyksi ja turvallisiksi. Varhaiskasvatuksen järjestäjällä on vastuu edistää yhdenvertaisuutta päiväkodissa ja luoda yhdenvertaisuussuunnitelma tämän tueksi (Yhdenvertaisuuslaki 907/2024). Tässä suunnitelmassa tulee ilmi keinot, joita päiväkotitoiminta käyttää yhdenvertaisuuden tueksi. Tämä on merkityksellistä, jotta kaikille lapsille pystytään varmistamaan mahdollisimman hyvät lähtökohdat kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

4.1 Yhdenvertaisuuden edistäminen

Yhdenvertaisuus on merkittävässä roolissa varhaiskasvatuksessa (Seinäjoen varhaiskasvatussuunnitelma, 2022). Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan lapsen etu ja yhdenvertaiset oikeudet ovat tärkeässä asemassa. Perheen yhteistyö kasvattajien kanssa on välttämätön laadukkaana varhaiskasvatuksen varmistamiseksi.

Yhdenvertaisuus näkyy suunnitelmassa arvopohjassa sekä konkreettisissa toimintavoissa (Seinäjoen varhaiskasvatussuunnitelma, 2022). Kasvattajat voivat ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia ja vahvistaa lasten itsetuntoa, kun he tuntevat lapsen tilanteen ja kehitysvaiheen. Esimerkiksi motorista kömpelyyttä esiintyvillä lapsilla on tärkeää järjestää myös sellaista liikuntatoimintaa, joka saa heidät innostumaan kokeilemaan (Lummelahti, 2001, s. 100). Onnistumisen kokeminen leikkissään ja tehtävissään, saa lapsi siinä kokemuksia ja palautetta henkilökohtaiselleen minälleen. Aikuisen antama myönteinen palaute ja toisten lasten huomio hänen osaamisestaan vahvistavat lapsen itsetuntoa ja lisäävät näin arvostusta itseään kohtaan. Lapsen positiiviset onnistumiskokemukset, lisää lapsen halua oppia lisää ja yrittää uudelleen. Näin oppiminen mahdollistuu ja lapsi oppii oppimaan (mts. 101).

Lasten yhdenvertaisuuden sekä oikeuksien edistämisen kannalta on tärkeää, että kasvattajilla olisi täydet mahdollisuudet ottaa huomioon jokainen lapsi heidän tarvitsemallaan tavalla (Opetushallitus, 2022). Varhaiserityiskasvatus yhdistää lapsen kehityksen, oppimisen ja kasvatuksen sekä niihin liittyvät didaktiset ja menetelmälliset ratkaisut lapsen yksilöllisiin tarpeisiin eri ympäristöissä. Toiminnassa huomioidaan erityispedagogiikan eettiset periaatteet (Alijoki & Pihlaja, 2011, s. 267). Kasvattajien määrässä tulisi ottaa huomioon myös nämä yksilöllistä tukea vaativat lapset, jotta kasvattajien resurssit vastaisivat mahdollisimman hyvin ryhmän vaativustasoa (Varhaiskasvatustaki 540/18, 6 luku 25§). Yhdenvertaisuuden edistämiseksi tärkeää on, että kasvattajilla on ryhmässä omat roolinsa ja he tietävät vastuualueensa (Lindon, 2006, s. 205). Tällöin kasvattaja voi siirtää huomionsa koko ryhmästä pienempään lapsiryhmään ja tiimityö on mutkatonta.

Yhdenvertaisuuden edistäminen on tekoja ja toimia, joiden avulla yhdenvertaisuutta voidaan vahvistaa suunnitelmallisesti (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 2023). Päiväkodissa ympäristöä voidaan muokata soveltumaan paremmin lasten tarpeisiin (Opetushallitus, i.a.-f). Kasvattajat mukauttavat toimintatapojaan, käyttävät visuaalisia tukikeinoja tai antavat muuten lisätukea arjen toiminnoissa. Tiloista voidaan poistaa ärsykejä ja niistä luodaan rauhallisia sekä selkeitä (Suhonen, 2006, s. 51). Myös päivärytmistä ja ohjeistuksesta voidaan muokata helpommin ymmärrettävää ja ennakoitavaa.

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisessä on vielä parannettavaa varhaiskasvatuksessa (Yhdenvertaisuusvaltuutettu, 2025). Selvityksessä tulee ilmi, että henkilöstön osaamisen ja tietoisuuden lisääminen on tarpeellista, vaikkakin suunnittelua toteutetaan veloitteiden mukaisesti. Asiaa lähdettiin selvittämään, sillä haluttiin saada konkreettista tulosta suunnitelmallisesta tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyöstä. Tämän lisäksi eri tutkimukset ovat tuoneet esiin huolta siitä, että jo pienet lapset voivat kokea syrjintää ja häirintää, esimerkiksi etnisen taustan, uskonnollisen vakaumuksen, vamman tai terveydentilan takia, jonka takia asiaa pidettiin merkityksellisenä sekä ajankohtaisena kehittämistarpeena. Pienten lasten joutuminen syrjinnän kohteeksi on huolestuttava ilmiö ja tämän ehkäisyä ajaa myös kyseisessä selvityksessä mukana ollut kansallinen lapsistrategia (2024–2027). Vaikkakin

suomalaista varhaiskasvatusta pidetään kansallisessa mittakaavassa hyvälaatuisena, voi päiväkotien ja lapsiryhmien välillä olla suuriakin kasvatuseroja (Ranta, 2020).

4.2 Mikä voi estää yhdenvertaisuuden toteutumista?

Yhdenvertaisuuden toteutumista voi estää hetkellisesti tai jatkuvasti resurssien riittämättömyys (Opetusalan ammattijärjestö, 2024). Jos ryhmässä on lapsia, jotka vaativat paljon huomiota, voi hiljaisempi lapsi jäädä helposti taka-alalle. Toisaalta taas erityistarpeita omaavat eivät välttämättä aina saa tarvittavaa varhaista tukea. Suurimpia syitä sille, ettei tuen antaminen aina täysin toteudu, on suuret ryhmäkoot, resurssipula ja sen tuoma työntekijöiden vaihtuvuus (Viittala, 2006, s. 19). Tämä voi johtaa myös siihen, että opettajien töitä päätyy tekemään sellaiset, joilla ei ole siihen vaadittavaa koulutusta. Esimerkiksi kasvattajien aiempi kokemus ja tietoisuus saattaa vaikuttaa siihen, kuinka nopeasti yksilölliset tarpeet huomataan. Kasvattajien korkeampi koulutustaso tarkoittaa parempaa tietämystä monikulttuurisuudesta, neurokirjosta sekä varhaisesta tuesta.

Erityistä tukea tarvitsevat lapset ovat suuremmassa riskissä joutua kiusatuiksi ja syrjityiksi (Kirves & Sajaniemi, 2013, s. 105). Tämän lisäksi tutkimuksessa kiusattujen ryhmässä korostui monikulttuurisuus ja vieraskielisyys. Ryhmässä olevien erityistä tukea tarvitsevien lasten määrän lisäksi myös ryhmäkokoo on yhteydessä kiusaamisen yleisyyteen (Repo, 2015, s.89–90). Ennen kouluikää koettu kiusaamiskokemus vaikuttaa lapsen identiteettiin ja tätä kautta hänelle voi muotoutua uskomus siitä, että on merkityksettömämpi muihin lapsiin verrattuna (Repo, 2015, s. 14–15). Kiusaamistilanteet vaativat aina aikuisen puuttumista ja pedagogiset ratkaisut ovatkin tärkeä osa kiusaamista ehkäisevässä työssä (Repo, 2015, s. 16–17).

Myös kasvattajien työskentelytapa voi ajaa lapsia eriarvoiseen asemaan. Tämä voi tapahtua tietoisesti tai tiedostamatta, ja sen takia varhaiskasvattajien itsereflektio tiedostamattomiin asenteisiinsa on tärkeää. Tutkimuksen mukaan kasvattajilta puuttui keinot tehokkaaseen kiusaamisen ehkäisyyn ja ratkomiseen (Repo, 2015, s.99). Tämän lisäksi tutkimuksesta selvisi, että eristämistä rangaistuskeinona käytettiin erityisesti juuri erityistä tukea

tarvitseviin lapsiin (mts. 95). Muusta ryhmästä eristäminen vahvistaa yksilön ajatustapaa erilaisuudesta ja ulkopuolisuudesta, joka taas osaltaan voi ajaa epäoikeudenmukaiseen käytökseen jatkossakin.

Kasvattajat voivat kokea ennakkoluuloja vierasta kulttuuria ja toimintatapaa kohtaan tai lapsi saattaa jäädä vaille tarvittavaa kielen kehityksen tukea (Seinäjoen varhaiskasvatussuunnitelma, 2022). Tähän apua on kuitenkin saatavilla. S2-koordinaattori vastaa vieras kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten suomen kielen opetuksen suunnittelusta ja toteutuksesta. Suomessa monikielisten lasten osuus varhaiskasvatuksessa on nousussa (Korpi-lahti ym. 2022, s. 288). Vieraskielisen lapsen on tärkeämpää opetella ensin oma kieli hyvin, ennen kuin hänelle aletaan opettamaan uuden kohdemaan kieltä (Costiander, 2018). Moni saattaa luulla, että kaksikielisessä ympäristössä lapsen artikulaatiokyky voi heikentyä, tästä ei kuitenkaan selvää näyttöä ole (Baldock, 2010, s. 90). Sen sijaan lapsi saattaa alkaa yhdistelemään kahta eri kieltä, mutta vaihe on ohimenevä. Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa resursseja muiden, kuin suomen, ruotsin ja englannin kielen opettamiseen ei kuitenkaan ole. Tällaisissa tilanteissa luottamussuhteen luominen huoltajien kanssa on ensiarvoisen tärkeää, jotta yhteinen näkemys kasvatuksesta löydetään. Kulttuurisesti kestävä pedagogiikka voidaan saavuttaa, kun kasvattajat päivittävät osaamistaan ja tietoisuuttaan monikulttuurisuudesta (Koskinen, 2024, s. 44).

5 Opinnäytetyön toteuttaminen

Opinnäytetyön aiheen ideoiminen alkoi syksyllä 2024. Alkuun pohdittiin, mikä aihe on pinnalla tällä hetkellä varhaiskasvatukseen liittyen, ja tultiin siihen tulokseen, että kaikkia on mietityttänyt lasten lisääntynyt tuen tarve ja sen kautta yhdenvertainen huomioiminen. Opinnäytetyön suunnitelmaa tehdessä aihe alkoi täsmentymään ja samalla oli mietittävä, miten tietoa kerätään. Kyselyn käyttö oli selvää heti alussa. Kevään lopulla alkoi teorian kirjoittaminen, joka jatkui kesän yli syksyyn. Elokuussa lähetettiin valmis kysely jaettavaksi ja näitä vastauksia alettiin läpikäymään lokakuun alussa.

5.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, koska tietoa haluttiin siitä, miten ja millaisena asia näyttäytyy varhaiskasvattajien näkökulmasta. Haimme siis yksilöllisiä kokemuksia, ei faktatietoa. Aineistoa tarkastellaan kokonaisuutena mikä on tyypillistä laadulliselle tutkimukselle (Alasuutari, 2011, s. 38). Laadullinen tutkimus antaa käsityksen ja hahmotelman tutkittavasta ilmiöstä, mutta tietoon tulleita tarvittavia toimia ei siirretä tekijän toimesta käytäntöön (Kananen, 2017, s. 16). Laadullinen tutkimusotteen käyttö lisää subjektiivisuutta tutkimukseen (Hakala, 2024, s. 25). Se siis on tutkimusote, mikä pyrkii ymmärtämään ja selittämään tutkittavaa ilmiötä. Laadullinen tutkimustapa perustuu vahvasti tulkintaan (Vilkka, 2021, s. 17).

Tässä opinnäytetyössä näkyy myös määrällisiä piirteitä. Määrälliset piirteet näkyvät strukturoiduissa kysymyksissä, joista vastaukset saadaan lukuina (Åkerblad, ym. 2025, s. 21). Monimenetelmällinen tutkimus on siis sekoitus laadullisen sekä määrällisen tutkimuksen piirteitä, tässä opinnäytetyössä kuitenkin laadullisuus painottuu. Monimenetelmällisyys auttaa laajemman aineiston luomisessa ja tätä kautta monimutkaisen ilmiön paremmassa ymmärryksessä (Åkerblad, ym. 2025, s. 51). Tutkimusmenetelmänä käytössä oli kysely ja se toteutettiin Webropol alustalla. Kysely sopi tarkoitukseen, koska se on hyvä keino kerätä tietoa suuremmalta porukalta.

5.2 Toteutus

Tutkimusaineistomme perusjoukko oli rajattu Seinäjoen alueen päiväkoteihin. Tutkimuksessa perusjoukon muodostavat ne, joita tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita tutkimaan (Vehkalahti, 2014, s. 43). Tässä opinnäytetyössä perusjoukko kuvaa kokonaisuudessaan tutkimusjoukkoa. Kokonaistutkimuksessa perusjoukolla on siis yhtäläiset mahdollisuudet osallistua tutkimukseen eikä siitä oteta erillistä otantaa (Vehkalahti, 2014, s. 45). Ihanteellisessa tilanteessa siis vastauksia tulisi mahdollisimman paljon niin, että tulokset voisivat olla mahdollisimman luotettavia ja kuvaisivat totuuden mukaisesti koko perusryhmän vastauksia. Tiedonkeruuseen jää kuitenkin aina jonkin verran aukkoja, kun kyselyn tapauksissa yleensä kaikki eivät vastaa ja sitä myöten epävarmuuksien määrä kasvaa (Vehkalahti, 2014, s. 45). Alhainen vastausprosentti vaikeuttaa tulosten analysoimista, kun vastauksia ei voida yleistää niin vahvasti kuvaamaan koko tutkimusjoukkoa.

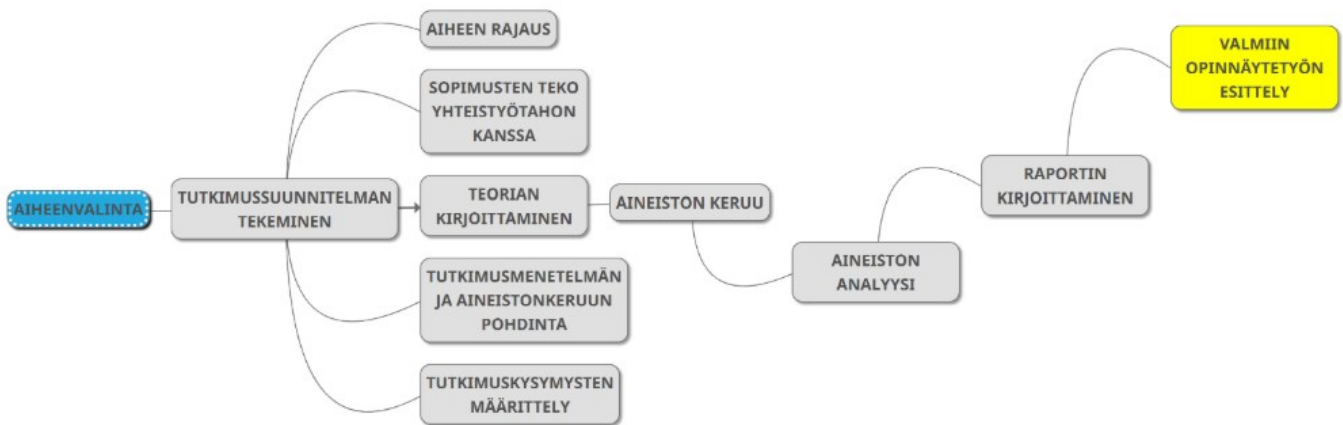
Tutkimuskysymyksiä oli kaksi. Ensimmäinen on ”Miten kasvattajat kokevat pystyvänsä vastaamaan yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten tarpeisiin?”. Toinen tutkimuskysymys on ”Miten yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten yhdenvertaisuus toteutuu Seinäjoen varhaiskasvatuksessa?”. Kysymysten avulla haluttiin tietää, kokevatko kasvattajat, että lapset nähdään aina yhdenvertaisina, vai onko joskus tilanteita, kun näin ei ole. Toteutuminen on varhaiskasvattajien vastuulla ja sen takia on joskus hyvä pysähtyä tarkastelemaan tilannetta.

Kyselyyn valittiin sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Avointen kysymysten käyttö on tarpeellista, silloin, jos muuten olennaista tietoa olisi jäänyt kokonaan huomiotta (Vehkalahti, 2014, s. 25). Koska kysymyksemme koskevat laajaa ja monitulkintaista ilmiötä, joitain vaihtoehtoja voi olla mahdoton rajata etukäteen. Käytössä oli myös vastausvaihtoehtoja, joiden valitsemisen syistä haluttiin lisätietoa. Tällöin vaihtoehdon valitsemisen jälkeen avautui avoin vastauslaatikko. Kaikki avoimet kysymykset eivät siis välttämättä avaudu jokaiselle vastaajalle. Taustakysymyksiksi koettiin tarpeellisiksi vain kaksi. Haluttiin tietää, ammattinimike sekä kauanko vastaaja on suurin piirtein työskennellyt varhaiskasvatuksessa. Sukupuoleen ja ikään liittyvät taustakysymykset jätettiin kokonaan pois, sillä niiden ei koettu tuovan merkittävää tietoa. Sukupuolten välinen vertailu on myös mahdotonta naisvaltaisella alalla (Valtioneuvosto, 2023 Varhaiskasvatus kaikkialla naisvaltainen ala -

luku). Saatekirjeen merkitys on iso tekijä vastaajan tehdessä päätöstä, vastaako hän kyselyyn vai ei (Vehkalahti, 2014, s.48). Yhteistyötaho jakoi saatekirjeen (liite 1) päiväkodeille kyselylinkin yhteydessä. Saatekirje sisälsi kyselyyn liittyen tärkeimmät tiedot esimerkiksi, kuinka kauan vastaaminen kestää suurin piirtein ja millaisesta kyselystä on kyse.

Vastaamispäätökseen vaikuttaa myös kyselyn yleisilme (Tietoarkisto, i.a.). Ulkoasuun panostettiin muokkailemalla muun muassa värejä, valintaruutuja ja etenemispalkkia. Muita tärkeitä seikkoja, joihin kyselyn laatijan tulee kiinnittää huomiota kyselyä tehdessä ovat oikea kohderyhmä, kysymysten yksiselitteisyys ja johdottlemmättömyys, sekä vastaajalle keskeisen tiedon välittäminen (Mäkinen, 2006, s. 92–93). Vastaajan tulee olla tietoinen esimerkiksi siitä, onko kysely anonyymi ja voidaanko häntä yksilöidä vastauksista.

Kyselyä jaettiin Seinäjoen alueen päiväkodeissa, joka voi myös osaltaan nostaa vastausmotivaatiota, sillä aihe koskee vastaajien työtä. Lähetimme kyselyn varhaiskasvatuksen aluejohtajalle, joka puolestaan jakoi sitä eteenpäin päiväkodeille. Lähetimme kyselyn 28.8.2025 yhteistyötahollemme, joka jakoi kyselyn päiväkodeille 3.9.2025 viikkotiedotteessa. Aluksi kyselyyn vastaamiseen annettiin 2 viikkoa aikaa. Näiden viikkojen aikana vastauksia tuli kuitenkin vain 6. Yhteistyötaho muistutteli kyselystä, mutta vastausten määrä ei kuitenkaan kasvanut. Saimme yhteistyötaholta ehdotuksena 17 päiväkotia, joiden johtajiin oltiin vielä henkilökohtaisesti yhteydessä kyselyn saavutettavuuden varmistamiseksi ja parantamiseksi. Kyselyn vastaamisaikaa pidennettiin myös tällöin 30.9.2025 asti. Mahdollisia vastaajia kyselylle oli noin 650, mutta varmuutta heidän tavoittamisestaan ei ole. Loppujen lopuksi vastauksia tuli 28. Webropolin kyselyseurannasta pystyy näkemään, että nämä 28 vastaajaa olivat vain 38 % kaikista kyselyn avanneista. Moni muukin siis avasi kyselyn, mutta vastaaminen jäi syystä tai toisesta kesken.

Kuvio 1. Ajatuskartta opinnäytetyön prosessista.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyössä etenimme kuvion 1 mukaisesti. Aihevalinnan jälkeen lähdettiin tekemään tutkimussuunnitelmaa (Kuvio 1.). Tutkimussuunnitelman tekemiseen sisältyi aiheen rajaaminen, sopimusten teko ja allekirjoittaminen yhteistyötahon kanssa, tutkimusmenetelmän ja aineistonkeruun pohdinta sekä tutkimuskysymysten määrittely. Tämän jälkeen edettiin teorian kirjoittamiseen. Teoriaa pyrittiin kirjoittamaan mahdollisimman paljon valmiiksi ennen aineiston keräämistä. Aineistonkeruumenetelmänä opinnäytetyössä oli kysely. Kyselystä saadun aineiston pohjalta lähdettiin tekemään aineiston analyysiä ja siitä edettiin raportin kirjoittamiseen. Viimeisenä vaiheena oli valmiin opinnäytetyön esittely. Tämän jälkeen opinnäytetyöprosessiin kuuluu lähettää valmis opinnäytetyö kielentarkastuksiin ja suorittaa kypsyysnäyte.

5.3 Aineiston analyysi

Opinnäytetyömme yhtenä analyysimenetelmänä oli teemoittelu. Teemoittelu on yleinen analyysimenetelmä laadullisissa tutkimuksissa (Hakala, 2024, s. 102). Laadullisessa tutkimuksessa teemoittelua voidaan käyttää hahmottamaan tutkimuksen keskeisimpiä aihepiirejä eli teemoja (Hakala, 2024, s. 102). Opinnäytetyön aineiston analysoimisen aloittaminen teemoittelulla helpottaa syventymistä aineistoon ja sen tarkempaan analysoimiseen.

Jäsentämällä aineiston teemoiksi on mahdollista nostaa esiin teemoja, joita olisi muuten vaikea löytää (mts. 103).

Teemoittelun tukena käytettiin koodausta. Eli kyselystä saadut vastaukset pelkistettiin, jonka jälkeen ne koodattiin. Koodaamisella päästään nimeämään, kokoamaan tai luokittelemaan aineistoa ja näin saadaan aikaan yhdistämistä, kategorisointia ja käsitteellistämistä (Hakala, 2024, s. 108). Koodaamisen avulla saadaan vältettyä tutkimuskohteen monimutkaisuutta ja epämääräisyyttä (Hakala, 2024, s. 108).

Kuvio 2. Opinnäytetyön analyysivaiheet.

Aineiston analysointi toteutettiin kuvion 2 mukaan (Kuvio 2.). Se aloitettiin niin, että kaikki lukivat kyselyn vastauksia läpi pariin otteeseen. Pääteemat muodostuivat tutkimuskysymysten pohjalta. Pääteemat ovat kasvattajien näkemykset yksilöllisen tuen toteutumisesta ja yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten yhdenvertaisuus. Sen jälkeen otimme avointen kysymysten vastaukset käsittelyyn. Kysymykset ja vastaukset siirrettiin Word-pohjalle, jolla niitä oli helpompi käsitellä. Avointen kysymysten vastaukset taulukoitiin (liite 2). Ensin alku-peräisistä vastauksista luotiin pelkistetty ilmaus, jotta vastauksen sanoma oli helpommin näkyvissä. Tämän jälkeen koodasimme pelkistetyistä ilmauksista yksittäisiä sanoja, joista taas loimme keskeisiä teemoja.

Tuloksia analysoitiin teoriasidonnaisesti, mikä tarkoittaa sitä, että aineiston analyysissa hyödynnetään aiempaa teoriaa, mikä toimii taustana tuloksille (Åkerblad & Seppänen-Järvelä, 2024, s.157–158). Tulosten käsittelyssä tärkeää siis oli se, että luodaan

yhteyksiä kyselyn tulosten ja teorian välille. Tässä vaiheessa tarkastelimme jo kirjoittamamme teoriaosuutta tulosten näkökulmasta ja lisäsimme siihen vielä aiheita, jotka koimme tärkeiksi tuoda esiin opinnäytetyön kannalta.

5.4 Luotettavuus ja eettisyys

Luotettavuuden huomioiminen jo tutkimuksen alkuvaiheessa luo prosessin onnistumiselle pohjan (Kananen, 2017, s. 174). Työvaiheissa on riskikohtia, joissa tekijän tulee pitää luotettavuus erityisesti mielessä, esimerkiksi aineistonkeruutavan valitseminen, kysymysten laatiminen sekä tulosten sanoittaminen (mts. 175).

Validiteetti kuvaa sitä, miten hyvin tutkimuksessa käytetty menetelmä vastaa sitä, mitä sen on tarkoitus mitata (Tilastokeskus, i.a.). Validiteetin luotettavuuden tulee olla kunnossa, jotta on kannattavaa katsoa reliabiliteettia (Vehkalahti, 2014, s. 41). Opinnäytetyön validiteettiin vaikuttavat vastausprosentti, kohderyhmä, vastaajien rehellisyys ja motivaatio, sekä kysymysten selkeys. Anonyymiyden käyttö kyselyissä pienentää muuria vastata vaikeiksiinkin aiheisiin (Mäkinen, 2006, s. 114). Opinnäytetyön kysely toteutettiin nimettömästi, eli vastauksia ei pystytä yhdistämään kehenkään. Vastaajilla ei tällöin pitäisi myöskään olla syytä valehdella suojellakseen esimerkiksi työasemaansa. Anonymiteetti on tärkeä, sillä tutkimuksessa ei ole olennaista tietää kenenkään henkilötietoja. Kysely on kohdistettu suoraan alalla työskenteleville, joten vastaamaan ei pääse kohderyhmän ulkopuoliset.

Reliabiliteetti kuvaa tutkimuksen yleistä luottamusta ja toistettavuutta (Avoin tiede, 2018). Se kertoo, miten luotettava ja pysyvä mittari on ja miten pysyviä tulokset ovat (Mäkinen, 2006, s. 87). Kyselyssä on otettu reliabiliteetti huomioon siinä, että pyrimme muotoilemaan kysymykset selkeiksi, jottei vastaajalle jää omaa tulkinnan varaa. Tämän lisäksi vastausvaihtoehdot on hyvä pitää toisistaan erillisinä ja selkeinä, sillä se helpottaa aineiston läpikäymisen lisäksi myöhempää vertailua toisiin tutkimuksiin (Vehkalahti, 2014, s. 25).

Tutkimuksen eettisyys on tärkeä osa ottaa huomioon luotettavaa tutkimusta tehdessä. Etiikka tarkastelee ihmisten moraalisia valintoja, käyttäytymistä ja niiden taustalla olevia

perusteita (Mäkinen, 2006, s.11). Huolehtiminen eettisten periaatteiden toteutumisesta esimerkiksi varmistamalla, että tutkittavalla on tieto ennen tutkimukseen osallistumista, siitä millaisesta tutkimuksesta on kyse (Hakala, 2024, s.134). Ennen tutkimusprosessin aloittamista tutkijan on siis pohdittava etiikkaa. Keinojen sopivuutta on arvioitava tutkimuksellisen päämäärän saavuttamiseksi eettisten periaatteiden näkökulmasta (Hakala, 2024 s. 133). Tutkimusta voidaan pitää eettisesti hyväksyttävänä ja sen tuloksia uskottavana, jos se on toteutettu tieteellisen käytännön mukaisesti (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023, 11). Tieteellisen käytännön toteutumiseen liittyy vahvasti tekijän luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto.

Opinnäytetyön tekijöillä on eettisiä velvoitteita, joita tulee noudattaa koko prosessin ajan. Tekijöillä tulee olla voimassa tutkimusluvat ja mahdollisten yhteistyökumppaneiden kanssa tehtyjä sopimuksia on noudatettava (Kananen, 2017, s. 190). Kysymyksiin vastaavien ei saa kokea minkäänlaista pakkoa tai uhkaa missään vaiheessa tutkimusprosessia (Mäkinen, 2006, s. 111). Tutkimukseen osallistuminen perustuu suostumukseen ja osallistumisen on oltava vapaaehtoista (Vilkkä, 2021, s. 115). Kerättyä aineistoa ei saa käyttää mihinkään muuhun kuin tutkimukselliseen tarkoitukseen, eikä sitä saa jakaa eteenpäin (Mäkinen, 2006, s.148). Vastaukset tallentuivat Webropol järjestelmään, josta ne hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Kyselylomakkeen vastauksiin ei myöskään ollut pääsyä muilla, kuin opinnäytetyön tekijöillä. Anonymiteetti suojaa vastaajien henkilöllisyyttä.

Opinnäytetyössä on arvioitu saatuja tuloksia objektiivisesti, reilusti ja tasapuolisesti. Puolueettomuus voi suuremmalla todennäköisyydellä päästä kärsimään laadullisessa tutkimuksessa, koska opinnäytetyön tekijä on sekä aineiston laatija että tulkitsija (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.160). Tulokset on myös tuotu ilmi niin, kuin ne ovat, eikä esimerkiksi sanamuotoja ole muutettu. Eettisyyteen liittyy myös monia ongelmia (Mäkinen, 2006, s. 17). Nämä ongelmat ovat usein moniulotteisia, eikä niihin välttämättä aina löydy yhtä oikeaa ratkaisua. Eettiset ongelmat voivat liittyä esimerkiksi osallistujan vajavaisuuteen, epärehellisyteen tai väärinymmärryksiin (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 8–13).

Tekstiviitteet ja lähdemerkinnät on tehtävä kirjallisten töiden ohjeiden mukaisesti. Kriittisyys lähdemateriaalin valinnassa on tärkeää, jotta voidaan saada mahdollisimman totuudenmukaista ja tuoretta tietoa (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 179). Lukijan on pystyttävä näkemään tekstiviitteiden avulla, mikä on keneltäkin lainattua tietoa (Kananen, 2017, s 191). Tekstissä tärkeää on myös moniäänisyys, sillä se luo monipuolisemman ja tätä kautta todellisen kuvan aiheesta.

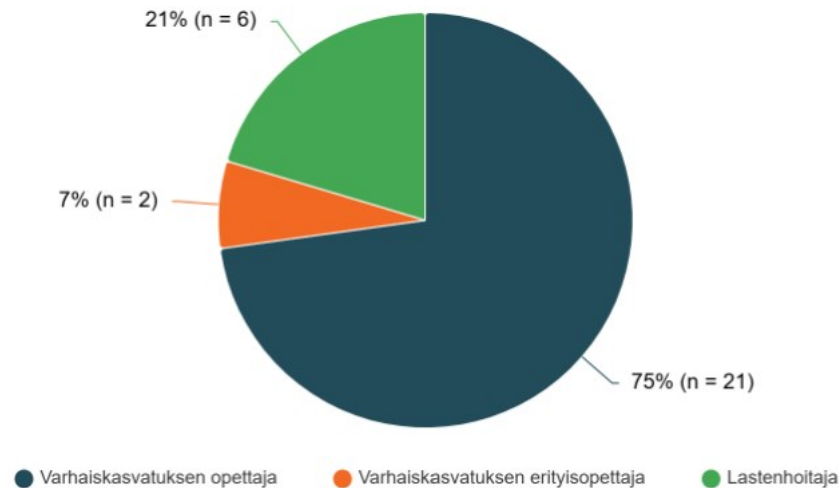
6 Tulokset

Kysely tehtiin Webropol -alustalla. Kyselyä jakoi yhteistyökumppanimme Seinäjoen alueen päiväkodeille. Vastauksia kyselyyn saatiin 28. Suljetut kysymykset olivat kyselyssä avainasemassa, mutta myös avoimilla oli tärkeä rooli. Kaikki avoimet kysymykset eivät olleet automaattisesti kaikille vastaajille, vaan niitä avautui suljettujen kysymysten vastauksien perusteella. Avointen kysymysten vastauksien pituus oli keskimäärin 1–2 lausetta. Kyselyn tulokset vietiin Webropol -alustalta Exel -alustalle, jossa vastaukset numeroitiin. Numeroita on käytetty tässä osiossa esimerkkilainauksen perässä.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat ”Miten kasvattajat kokevat pystyvänsä vastaamaan yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten tarpeisiin?” sekä ”Miten yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten yhdenvertaisuus toteutuu Seinäjoen varhaiskasvatuksessa?”. Pääteemat ovat ”kasvattajien kokemus pystyvyydestä vastaaman yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten tarpeisiin”, sekä ”yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten yhdenvertaisuuden toteutuminen Seinäjoen varhaiskasvatuksessa”. Alateemoja oli ”aika- ja henkilöstöresurssi”, ”koulutus ja Veo:n tuki”, ”tuen välineet”, ”kasvattajien yhteistyö”, ”ryhmäkokoo” ja ”yhdenvertaisuuden vaarantuminen”. Tuloksista nousee esiin erityisesti nämä kuusi keskeistä alateemaa.

6.1 Taustatiedot

Ympyräkuviossa näkyy, kuinka suurin osa kyselyyn vastanneista oli varhaiskasvatuksen opettajia (75 %) tai lastenhoitajia (21,4 %) (Kuvio 3.). Varhaiskasvatuksen erityisopettajia vastaajissa oli vain kaksi. Yli puolet (57,1 %) vastanneista ovat työskennelleet varhaiskasvatuksessa yli 10 vuotta. 25 % vastaajista on työskennellyt varhaiskasvatuksessa 5–10 vuotta ja 17,9 % 1–4 vuotta.

Kuvio 1. Vastauksien jakautuminen taustatiedoista.

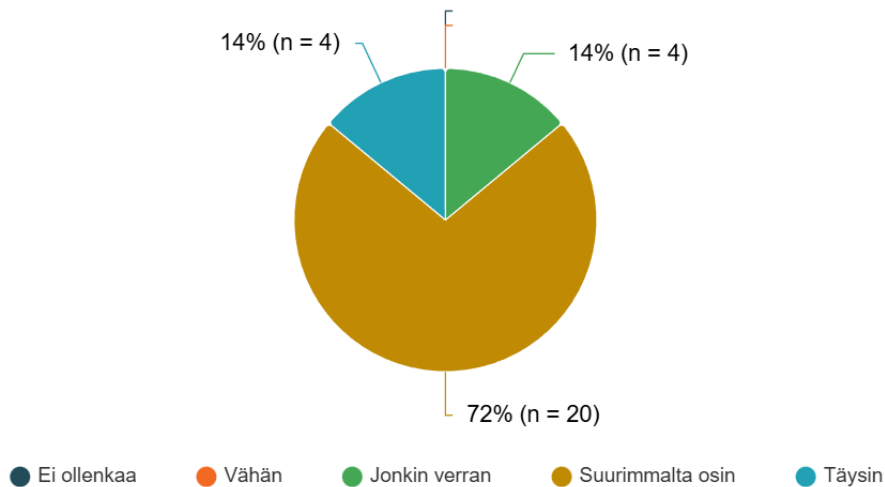
Vastaajien taustatekijöiden, eli ammattinimikkeen tai varhaiskasvatuksessa työskentelyajan, ei huomattu vaikuttavan vastauksiin merkittävästi. On kuitenkin hyvä huomioida että, vastaajien näkemykset pohjautuvat pääosin pitkään alalla työskennelleiden työntekijöiden kokemuksiin, joka lisää tulosten asiantuntevuutta.

6.2 Yhdenvertaisuus

Vastausten perusteella yhdenvertaisuus on suurimmalta osin keskiössä päiväkotien toimintakulttuurissa. Yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten huomiointia päivän suunnittelussa ja lasten mahdollisuuksia osallistua toimintaan pidettiin suurimmalta osin yhdenvertaisina. Vastaajilta löytyi myös riittävää osaamista yhdenvertaisuuden tukemiseksi. Yhdenvertaisuus ei siis ainakaan ole vieras asia päiväkotien arjessa.

Yhdenvertaisuus koetaan keskeisenä osana päiväkotien toimintakulttuuria (Kuvio 4.). Suurin osa, 67,8 % vastaajista kokee, että yhdenvertaisuus on suurimmalta osin keskeinen osa yksikön toimintakulttuuria. Vain 3,6 % vastaajista koki yhdenvertaisuuden olevan jonkin verran keskeinen osa yksikön toimintakulttuuria. Vastaajista 28,6 % koki yhdenvertaisuuden olevan täysin keskeisenä osana yksikön toimintakulttuurissa.

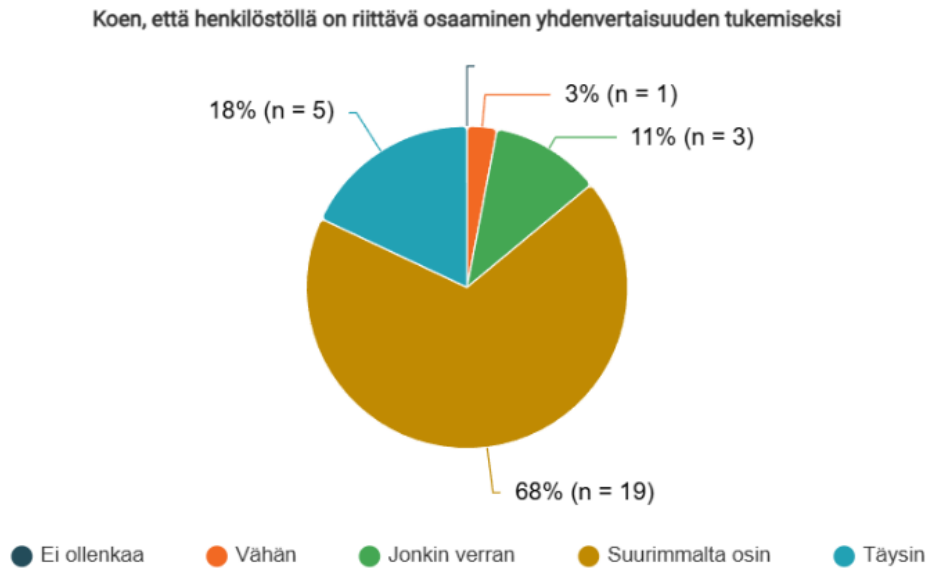
Koen, että yksilöllistä tukea tarvitsevat lapset huomioidaan yhdenvertaisesti päivän suunnittelussa

Kuvio 2. Vastauksien jakautuminen lasten yhdenvertaisesta huomioinnista

Toisen pääteeman osalta selvitettiin yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten yhdenvertaisuuden toteutumista (Kuvio 4.). Kyselyyn vastanneiden mukaan yksilöllistä tukea tarvitsevat lapset huomioidaan päivän suunnittelussa yhdenvertaisesti. 71,4 % vastaajista koki, että huomiointia tapahtuu suurimmaksi osin ja 14,3 % koki, että yksilöllistä tukea tarvitsevat lapset huomioidaan täysin yhdenvertaisesti päivän suunnittelussa. Loput 14,3 % vastaajista koki, että yhdenvertaista huomiointia tapahtuu jonkin verran.

Vastaajat kokevat, että lapsilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua toimintaan. Vastaajista 60,7 % vastasivat, että lapsilla on suurimmalta osin yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua. 21,4 % vastasivat, että lapsilla on täysin yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua toimintaan. Vain 14,3 % vastaajista oli sitä mieltä, että lapsilla on jonkin verran yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua toimintaan ja 3,6 % oli sitä mieltä, että yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ovat vähäiset. Ne vastaajat, jotka kokivat yhdenvertaisten mahdollisuuksien olevan vähäiset tai, että mahdollisuuksia on vain jonkin verran, saivat vielä kertoa, miksi he kokevat näin. Vastaajat kokevat, että kaikilla lapsilla ei ole yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua toimintaan, koska aika ja resurssit eivät ole riittävät.

Kuvio 3. Vastauksien jakautuminen henkilöstön osaamisesta

Henkilökunnan osaaminen yhdenvertaisuuden tukemiseksi koetaan riittäväksi. 17,9 % vastaajista on sitä mieltä, että henkilökunnan osaaminen on täysin riittävää. 67,8 % taas on sitä mieltä, että henkilökunnan osaaminen on suurimmalta osin riittävää. 10,7 % vastaajista koki henkilökunnan osaamisen olevan jonkin verran riittävä ja 3,6 % koki henkilökunnan osaamisen olevan vähäistä.

6.3 Yhdenvertaisuuden toteutumisen haasteet

Avointen kysymysten avulla selvisi myös vastaajien ajatuksia siitä, millaisia haasteita yhdenvertaisuuden toteutumisessa kohdataan. Eniten esille nousi henkilöstön ja ajan puute. Henkilöstön ja ajan puute näkyi esimerkiksi siten, että yhtä kasvattajaa kohti on liian suuri lapsiryhmä ja näin aikaa ei jää jokaisen lapsen yhdenvertaiseen kohtaamiseen. Yhdenvertaisuuden ja osallisuuden puute nousivat myös muutaman kerran vastauksista. Vastauksissa mainittiin myös kielimuurin tuovan haastetta yhdenvertaisuuden toteutumiseen.

Kaikkia lapsia ei ehdi kohdata samoin. Tukea tarvitsevat vievät aikuisten huomiosta ison siivun, muut menevät siinä sivussa ja aikaa heidän kuulemiseensa on vähemmän. (V25)

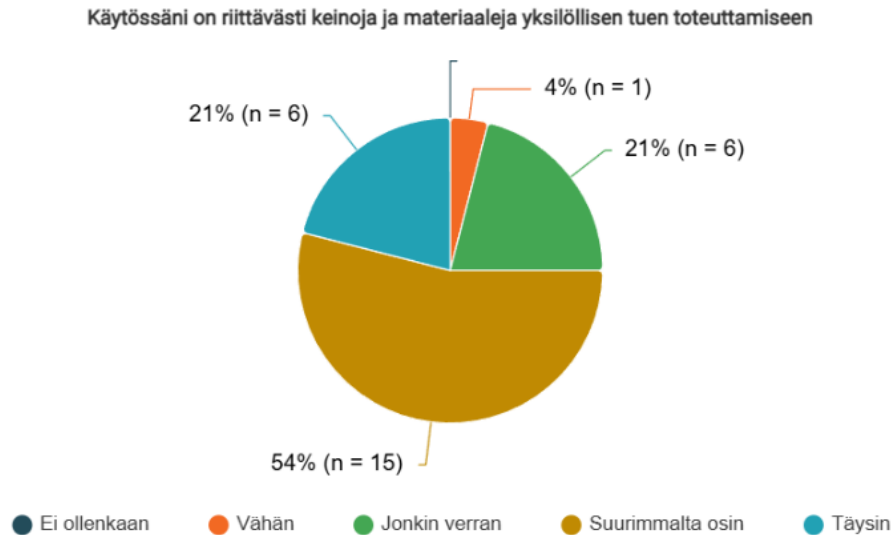
Ei ole tarpeeksi työntekijöitä vastaamaan yksilöllisiin tarpeisiin. Ei ole enää keinoja käytettävissä olevilla resursseilla. (V23)

Yhdenvertaisuuden toteutuminen nousee esiin merkittävänä teemana myös muissa kyselyn avointen kysymysten vastauksissa. Vastaajat kokevat, että yksilöllistä tukea on haastavaa antaa kaikille sitä tarvitseville lapsille päivän aikana. Yhdenvertaisuus ei siis toteudu kaikkien lasten kohdalla.

6.4 Yksilöllinen tuki

Kyselyyn vastanneista 75 % ymmärsivät täysin ja 25 % suurimmalta osin, mitä yksilöllinen tuki varhaiskasvatuksen arjessa tarkoittaa. Tulos kertoo ainakin sen, että yksilöllinen tuki ei ole vieras käsite varhaiskasvatuksessa työskenteleville. Kaikilla vastanneilla on siis jonkinlainen käsitys asiasta.

Yksilöllisen tuen toteuttamiseen käytettäviä keinoja ja materiaaleja koetaan myös vastaajien mukaan olevan riittävästi. Yli puolet ovat vastanneet joko täysin (21,4 %) tai suurimmalta osin (53,6 %) niiden riittävän. 21,4 % ovat vastanneet jonkin verran ja yksi on vastannut vähän.

Kuvio 4. Vastauksien jakautuminen keinojen ja materiaalien käytöstä

Ne vastaajat, joiden mukaan resursseja ei ole riittävästi, saivat kertoa avoimessa vastauskentässä mitä resursseja he toivoisivat lisää. Henkilökunnan riittämättömyys nousi näissä vastauksissa eniten esiin. Myös lisäkoulutuksia ja erityisopettajien tukea toivottiin lisää.

Henkilöstöresurssit ovat tällä hetkellä aika tiukilla. Kaupungissamme ei ole erityisryhmiä, vaan kaikki lapset ovat isoissa ryhmissä. Meillä ei ole myöskään lapsilla kertoimia, joilla otettaisiin huomioon isompi tuen tarve (esim. tukea tarvitseva lapsi olisi kahden paikalla ja näin lapsiryhmä olisi pienempi). Kaupungin ulkopuolisiin koulutuksiin ei pääse tässä taloudellisessa tilanteessa. (V16)

Kyselyssä selvitettiin myös, miten vastaajat kokevat pystyvänsä vastaamaan yksilöllisen tuen tarpeisiin, mikä on keskeinen kysymys toisen pääteeman osalta. 53,6 % ovat vastanneet jonkin verran ja 39,3 % suurimmalta osin ja kaksi vastaajaa täysin. Jonkin verran vastanneilta kysyttiin miksi he kokevat, etteivät pysty täysin vastaamaan yksilöllisen tuen tarpeeseen. Vastauksista nousi jälleen eniten esille henkilöstöresurssien puutteet. Myös yhdenvertaisuus lapsien välillä koettiin heikentyneen.

Ongelma ei niinkään ole ne resurssit mitä yksilölliseen tukeen on antaa. Ongelma on enemmänkin siinä, että tuen tarvitsija vie usein resursseja muulta ryhmältä. Tässä kohtaa on usein tehtävä päätös kuka ne resurssit saa eikä se aina tunnu reilulta tai oikealta. (V9)

V9:n vastauksesta tulee hyvin ilmi varhaiskasvatuksen todellisuutta. Yksilöllisen tuen antaminen ei ole kiinni työntekijän halusta tai osaamisesta, vaan ennemminkin henkilöstömitoituksesta ja ryhmien koosta. Vastaus puoltaa sitä, että ongelma ei ole työntekijöiden asenteesta johtuvaa.

6.4.1 Varhaiskasvattajien mahdollisuudet yksilölliseen tukeen

Suurin osa (60,7 %) kasvattajista kokee, että he saavat suurimmalta osin tarpeeksi tukea kollegoiltaan tai varhaiskasvatuksen erityisopettajalta ja 32,2 % koki saavansa tukea täysin. Tämä suuri prosenttiosuus kertoo, että kollegoiden välinen vuorovaikutus ja yhteistyö koetaan pääasiassa toimivaksi. 53,6 % vastaajista koki, että lapsiryhmän koko mahdollistaa suurimmalta osin yksilöllisen tuen antamisen. Lapsiryhmän koko koetaan vaikuttavan paljon kasvattajien mahdollisuuksiin onnistua yksilöllisen tuen antamisessa. Puolet vastaajista kokee, että he saavat osallistua suurimmalta osin tai täysin riittävästi yksilölliseen tukeen liittyviin koulutuksiin. Avointen kysymysten vastauksista myös ilmeni, että toivottaisiin enemmän tietoisuutta yksilöllisestä tuesta sekä koulutusta etenkin vanhojen toimintatapojen tilalle.

Toimiviksi toimintatavoiksi koettiin monen vastaajan osalta varhaiskasvattajien toimiva yhteistyö, pienryhmätoiminta ja tuen apuvälineiden käyttö, joista muodostui myös osa opinäytetyön alateemoista. Yhteistyön rinnalla mainittiin yhtenevistä toimintatavoista ja oman asenteen merkityksestä. Seitsemässä vastauksessa ilmeni, että hyödylliseksi on koettu varhaiserytisopettajan kanssa tehtävä yhteistyö ja viidessä vastauksessa riittävä kasvattajien määrä.

Yhteiset suunnitelmat ja sopimukset, joihin asiat on kirjattu. Näin pystymme toimimaan tilanteissa samalla tavalla. Erityisopettajan tuki. (V6)

Hyvä peruspedagogiikka, oma asenne ja positiivinen suhde lapseen, huoltajien ja terveydenhuollon kanssa tehtävä yhteistyö, riittävä henkilöstöresurssi sekä asianmukaiset opetus- ja apuvälineet. (V16)

Vastaukset V6 ja V16 korostavat yksilöllisen tuen toteutuksessa toimivan yhteistyön, suunnitelmallisuuden ja ammatillisen asenteen merkityksellisyyttä. Varhaiserityisopettajan tuki mainitaan yhteensä 11 kertaa avoimissa vastauksissa. Varhaiserityisopettajan tuki sekä jo aiemmin ilmi tullut tarve lisäkoulutuksille liitettiin yhteen yhdeksi alateemaksi. Molemmissa vastauksissa korostuu, että yksilöllisen tuen onnistuminen on yhteisöllinen prosessi, ei yksittäisen työntekijän vastuulla.

6.4.2 Henkilöstön ja ajan puute

Avointen kysymysten avulla vastaajilla oli mahdollisuus esimerkiksi tuoda tarkemmin ilmi mitkä asiat vaikuttavat siihen, että he eivät pysty toimimaan haluamallaan tavalla. Vastauksissa oli havaittavissa toistuvia teemoja. Henkilöstöresurssien riittämättömyys oli yksi merkittävimmästä haasteista.

Riittämättömyys tulee kiireen ja henkilöstön riittämättömyyden vuoksi. Isoissa lapsiryhmissä monta yksilöllistä tukea tarvitsevaa lasta. (V3)

Koen, että resurssipula välillä hankaloittaa yhdenvertaisuutta. Toiset lapset tarvitsevat enemmän henkilökohtaista apua kuin toiset, minkä avulla voisivat olla yhdenvertaisessa asemassa muiden kanssa ja valitettavasti aina ei ole neljättä kasvattajaa ryhmässä. (V13)

Vastauksissa nostettiin esiin myös esimerkiksi suuret lapsiryhmät, joiden takia aikaa ei jää jokaisen lapsen yksilölliseen kohtaamiseen ja tukemiseen. Tämä heijastuu suoraan myös siihen, miten yhdenvertaisesti lapset voivat osallistua toimintaan. Tärkeä huomio, mikä tuloksista voidaan myös tehdä, on se, että keinoja ja materiaaleja koetaan olevan suhteellisen hyvin käytössä, mutta ajan puute estää niiden mahdollisen hyödyntämisen suunnitellusti ja johdonmukaisesti.

Kyselyssä oli kysymys myös resursseista, joita kasvattajat toivoisivat lisää yksilöllisen tuen tueksi. Lähes jokaisesta vastauksesta kävi ilmi, että henkilökuntaa ja neljänsiä kasvattajia tarvittaisiin ryhmiin. Myös erityisopettajan tukea sekä tietoisuutta yksilöllisestä tuesta kaivattiin enemmän.

Lisää henkilökuntaa, jokaisessa ryhmässä neljä kasvattajaa joka päivä. Aikaa tutustua ja opiskella eri tukikeinoista. (V13)

Ehdotus neljästä kasvattajasta joka päivä jokaisessa ryhmässä kertoo todellisesta lisähenkilökunnan tarpeesta. Kasvattajien huono jaksaminen liian vähäisellä henkilöstömitoituksella heijastuu tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen laatuun. Myös ammatillinen osaaminen vaarantuu, kun aikaa ei ole kouluttautua.

7 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten yksilöllinen tuki ja yhdenvertaisuus toteutuvat Seinäjoen varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön avulla pyrittiin saamaan kokonaiskuva varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksista yksilöllisen tuen tarjoamisesta ja yhdenvertaisuuden edistämisestä arjessa. Kyselyn tulosten avulla tarkasteltiin yksilöllisen tuen ja yhdenvertaisuuden toteutumista käytännössä. Tässä luvussa esitetään opinnäytetyön keskeisimmät johtopäätökset ja kuinka opinnäytetyö on vastannut tutkimuskysymyksiin.

7.1 Yksilölliseen tukeen vastaaminen

Opinnäytetyössämme selvitimme, miten Seinäjoen varhaiskasvatuksessa toteutuu yksilöllinen tuki varhaiskasvattajien näkökulmasta. Jokaisella lapsella, joka osallistuu varhaiskasvatukseen, on oikeus tarvitsemaansa tukeen, ja laadukas varhaiskasvatus muodostaa tärkeän perustan lapsen myöhemmän oppimisen kannalta (Opetus- ja kulttuuriministeriö, i.a.).

Tuloksista selvisi, että kasvattajilla on pääasiassa tietoa ja välineitä yksilöllisen tuen antamiseen, mutta silti yli puolet kokivat pystyvänsä vastaamaan yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten tarpeisiin vain jonkin verran. Avointen kysymysten vastausten avulla päästiin syventymään epäkohtiin, jotka vaikeuttavat yksilöllisen tuen toteuttamiseen. Työn haasteellisuus on lisääntynyt viime vuosina ja moni varhaiskasvattaja kokee, ettei heillä ole välineitä muutoksista selviämiseen (Kaukoluoto, 2021 s.86). Kyselyn vastauksista käy kuitenkin ilmi, että ainakin Seinäjoen alueen varhaiskasvattajat kokevat keinoja olevan, mutta aikaa niiden käytölle ei ole. Tulokset osoittivat isoimmaksi haasteeksi resurssipulan. Resurssien riittämättömyys tuli ilmi myös Heiskasen ym. (2024) sekä Eskelisen ja Hjelt:n (2017) tutkimuksissa yhtenä suurimpana tekijänä tukitoimien toteutumattomuudelle tai henkilöstön tyytymättömyydelle. Resurssipulaa pystyttiin siis pitämään jo ennakko oletuksena yhtenä isoimmista vaikuttavista asioista, mutta toteutetun kyselyn avulla asiaan saatiin vielä vahvistusta.

Tuloksista käy ilmi, kuinka lapsiryhmien koolla oli suuri merkitys siihen, kuinka hyvin yksilöllistä tukea pystytään toteuttamaan. Tuen toteutusta erityisesti haastavia tekijöitä ovat suuret ryhmäkoot, resurssipula ja sen tuoma työntekijöiden vaihtuvuus (Viittala, 2006, s. 19). Vastaajien mukaan sopivan kokoiset ryhmät mahdollistavat yksilöllisen tuen toteuttamisen, pienryhmätyöskentelyjä pidettiin toimivina. Panostaminen tietoisuuden lisäämiseen esimerkiksi uusista toimintatavoista yksilöllisen tuen toteuttamisessa on myös tärkeää. Uutta tietoa toimivista toimintatavoista on koko ajan enemmän saatavilla mutta niiden käyttöön tuleminen vaatii henkilöstön kouluttamista ja perehdyttämistä aiheeseen, mitä osa vastaajista toivoikin lisää.

7.2 Yhdenvertaisuuden toteutuminen

Tutkimuksessa selvitettiin myös, miten yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten yhdenvertaisuus toteutuu varhaiskasvattajien näkökulmasta. Vastaajien enemmistön mukaan yksilöllistä tukea tarvitsevat lapset huomioidaan yhdenvertaisesti, ja henkilöstön osaaminen yhdenvertaisuuden tukemisessa koetaan pääosin riittäväksi (89,7 %). Avointen kysymysten vastauksissa ilmeni henkilöstön riittämättömyys antaa kaikille yhdenvertainen huomio. Näissä vastauksissa korostui huoli ryhmän muiden lasten sivuun jäämisestä yksilöllisen tuen antamisen kustannuksella. Lapset peilaavat omaa käytöstään usein heille tuttuun aikuiseen, siksi kasvattajien antama esimerkki on ensiarvoisen tärkeää (Lindon, 2006, s. 3). Jos lapsille halutaan opettaa, että kaikki ihmiset ovat yhtä arvokkaita, tulee aikuisten toimia tämän periaatteen mukaisesti.

Kyselyn avulla saatiin myös nostettua esille muita haasteita mitä yksilöllisen tuen tuottamiseen ja yhdenvertaisuuteen liittyy. Heikentävien tekijöiden lisäksi tietoa saatiin toimintaa vahvistavista tekijöistä. Vastauksista nousi useampaan kertaan esille pienryhmätoiminnan tärkeys. Liian isot ryhmäkoot eivät ole toimivia ja ne eivät edistä yhdenvertaisuuden toteutumista. Yhdenvertaisuuden tukeminen edellyttää, että kasvattajilla on selkeät roolit ja vastualueet ryhmässä (Lindon, 2006, s. 205). Tämä mahdollistaa sen, että kasvattaja voi keskittyä pienempään lapsiryhmään kerralla ja sujuvoittaa näin tiimityöskentelyä.

7.3 Yhteenveto

Johtopäätökset antavat kuvaa, millaiseksi yksilöllisen tuen toteuttaminen ja yhdenvertaisuus koetaan Seinäjoen varhaiskasvatuksessa. Vastausten perusteella yksilöllinen tuki ja yhdenvertaisuus toteutuvat Seinäjoen varhaiskasvatuksessa pääasiassa hyvin, mutta tuen laatu voi aika-ajoin kärsiä. Tuen laatu ja jatkuvuus ovat sidoksissa käytössä oleviin resursseihin. Voidaan todeta, että moni varhaiskasvattaja kokee henkilöstön ja ajan riittämättömyyden olevan suuri syy yksilöllisen tuen ja yhdenvertaisuuden haastaja. Resurssipulan nouseminen suurimmaksi haasteeksi oli odotettavissa, sillä se ilmenee jo aiemmassa teoriassa ja läpikäydyissä tutkimuksissa ongelmana. Sopiva ryhmäkokoko ja henkilöstön tietoisuuden lisääminen koetaan keskeisimmiksi ratkaisuiksi yksilöllisen tuen ja yhdenvertaisuuden toteuttamisessa. Yhteenvetona voidaan todeta, että yksilöllisen tuen ja yhdenvertaisuuden onnistumisen varmistaminen edellyttää toimia. Tulevaisuudessa jatkuvan tuen varmistaminen vaatisi säännöllistä kehitystä, jotta tukitoimiin tarvittavat resurssit vastaavat yksilöllisen tuen tarvetta.

8 Pohdinta

Tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin miten yksilöllinen tuki ja yhdenvertaisuus toteutuu Seinäjoen varhaiskasvatuksessa. Pohdintaosuudessa on arvioitu opinnäytetyön onnistumista, omaa ammatillista kasvua ja jatkotutkimusideoita. Aiheen tarkastelu syvemmin ja erinäkökulmista on mahdollistanut paremman ymmärryksen varhaiskasvatuksen arjesta ja sen haasteista.

8.1 Opinnäytetyön onnistuminen

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada selville kasvattajien mahdollisuuksia vastata yksilölliseen tukeen sekä yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten yhdenvertaisuuden toteutumista kasvattajien näkökulmasta. Tutkimuskysymyksiin saatiin vastaukset kyselyn avulla. Vastauksen perusteella henkilöstöpula on suurin yksilöllisen tuen ja yhdenvertaisuuden toteutumista haastava tekijä. Kysely aineistonkeruumenetelmänä oli sopiva valinta opinnäytetyöhön.

Opinnäytetyön tulokset eivät ole yleistettävissä koko Seinäjoen varhaiskasvatukseen, sillä pienen vastausprosentin takia aineisto ei edusta koko kohderyhmää. Aineistonkeruussa pyrittiin parantamaan vastaajamäärää lisäyhteydenotoilla, mutta ne haluttiin pitää kohtuullisina vastaamisen vapaaehtoisuuden takia. Vastauksista saatiin joka tapauksessa paljon arvokasta ja käytettävissä olevaa tietoa.

Mahdollisia syitä vähäiselle vastaajamäärälle voi olla monia. Päiväkodeissa tiedettävästi kiire on läsnä joka päivä. Kun kyselyyn vastaamiseen ei ole varattu omaa aikaa, kiireelliset ja tärkeämmät asiat vievät kasvattajien huomion. Ei voida olla myöskään varmoja, miten monta varhaiskasvatuksen työntekijää kysely on oikeasti saavuttanut. Syksyisin päiväkodin arkeen kuuluvat myös normaalia enemmän toimintaa, kuten uuden ryhmän ryhmäyttäminen, ryhmävasut ja lukuvuosisuunnitelmat, vasukeskustelut sekä vielä mahdolliset poissaolot ja sijaisten perehdyttäminen (Henkilökohtainen tiedonanto, 10.10.2025). Näiden tekijöiden, sekä useiden kyselyjen tuleminen vuosittain laskevat varmasti

vastausprosenttia paljon. Talvi tai kevät ajankohtana olisi saattanut olla otollisempi suuremmalle vastausprosentille, mutta kyselyn lähettäminen alkusyksystä oli oleellista, jotta opinnäytetyö prosessi pysyi koko ajan jatkuvana.

Miksi kuitenkin 62 % kyselyn avanneista päättivät olla vastaamatta? Yksi mahdollinen selitys tälle saattaa olla työnimikkeeseen liittyvä taustakysymys. Tässä kysymyksessä valmiina vastausvaihtoehtona ei ollut ollenkaan varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa, mikä saattoi saada monen ajattelemaan, että kysely olisi suunnattu vain opettajille, vaikkei näin ollut. Vaihtoehtona oli kuitenkin avoimen vastauksen tila, mihin kyselyyn vastanneet varhaiskasvatuksen lastenhoitajat olivat itsensä lisänneet. Kysely olisi saattanut saada enemmän lastenhoitajien vastauksia perusteellisemmin suunniteltuna, sillä vastausvaihtoehtojen lisääminen olisi mahdollisesti tuonut heillekin tervetulleeseen olon. Luotettavuuden parantamiseksi olisi voitu tehdä yhä paremmin suunniteltu kysely ja luoda otanta perusjoukosta, jolloin kysely olisi lähetetty henkilökohtaisesti, joka osaltaan olisi voinut lisätä vastausmotivaatiota.

Entä mikä sai nämä 28 kasvattajaa kuitenkin vastaamaan kyselyyn? Onko heillä juuri kyseiseen aiheeseen jollain tapaa hyvin erityinen asenne, mikä sai heidät antamaan kyselylle aikaa? Erityisyys suuntaan tai toiseen ei kuitenkaan näy vastauksissa, vaan ne ovat pitkälti hyvin samanlaisia, millaisia niiden ajateltiinkin olevan. Opinnäytetyön tekijät uskovat, että aihe koetaan hyvin ajankohtaisena ja merkityksellisenä varhaiskasvatuksessa ja vastaajat ovat saattaneet halutakin jakaa näkemyksiään.

Teoriaosuuteen kerättyä tietoa oli saatavilla melko hyvin, toisiin aiheisiin huomattavasti enemmän kuin toisiin. Kyselystä saadut tulokset ovat pääasiassa yhteneväisiä taustateorian kanssa. Mikään vastaus ei ollut suorassa ristiriidassa teoriaan tai aiheuttanut ongelmia sitoa vastausta teoreettiseen taustaan. Saadut vastaukset siis täydentävät sitä, mitä aiheesta tiedettiin jo ennen kyselyn vastauksia.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi onnistui hyvin. Tuloksia pystyttiin käsittelemään objektiivisesti, eikä kyselyn kysymykset tuntuneet johdattelevan vastaajia. Luotettavuuteen

on vaikuttanut heikentävästi vastausprosentti. Vastaajien uskotaan olleen rehellisiä, sillä heillä ei nähdä olleen syytä epärehellisyyteen. Kiire on saattanut vaikuttaa myös kyselyyn vastaajiin, tosin avoimissa kysymyksissä oli selkeää, että asiaa on pohdittu ja niihin oli jätetty vastaamatta vain kolme kertaa. Eettiset periaatteet pidettiin mielessä koko prosessin ajan.

8.2 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön tekeminen antaa mahdollisuuden syventyä vielä tarkemmin johonkin sosionomin koulutusta vastaavaan aiheeseen. Aiheesta riippumatta syventymistä tapahtuu kaikilla kuudella sosionomin kompetenssin osa-alueella. Sosiaalialan kompetensseihin kuuluvat sosiaalialan eettinen osaaminen, sosiaalialan asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen (Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto (SOAMK), 2023, s. 1–3).

Oma osaamisen tiedostaminen ja yksilöllisten ominaisuuksien omaksuminen tukee omien kompetenssien kehittymistä (Raatikainen ym., 2020, s.19). Kompetenssilla tarkoitetaan yksilön tai yhteisön kykyä toimia eri tilanteissa menestyksellisesti. Se ilmenee valmiutena vastata erilaisiin odotuksiin ja vaatimuksiin, joko virallisten tai epävirallisten, itse asetettujen tai jonkun muun asettamien kriteerien mukaan. Sosiaalialan asiantuntija tehtävissä toimimista varten sosionomin tutkinto antaa laajat käytännön perustiedot ja -taidot sekä teoreettiset perusteet (Raatikainen ym., 2020, s. 19).

Opinnäytetyötä tehdessä erityisesti sosionomin kompetensseista johtamisosaaminen nousi esiin. Tekijöitä opinnäytetyössä oli kolme, joten jokaisen täytyi osata johtaa itseään ja organisoida arkea niin että aikataulussa ja sovituissa asioissa oli mahdollista pysyä. Vastuun ottaminen omasta työskentelystä, aikataulussa pysyminen ja yhteisten tavoitteiden saavuttaminen lisäsi omaa itseluottamusta sekä kykyä arvioida omaa toimintaa ryhmän jäsenenä. Myös eettisyys nousi erityisesti esille tutkimusmenetelmää miettiessä.

Kyselyn valitseminen tutkimusmenetelmäksi mahdollisti täysin vastaajien anonyyminä pysymisen, mikä oli tärkeää tämän opinnäytetyön kannalta. Eettisyyden pohdinta opinnäytetyön aikana auttoi hahmottamaan, millaisia arvoja tulevaisuudessa työssään haluaa vaalia ja miten voi toimia vastuullisena ammattilaisena.

Ammatillista osaamista ovat joustavuus, hyvät ongelmanratkaisutaidot, luovuus ja innovatiivisuus (Raatikainen ym., 2020, s. 34). Ammatillinen kasvu on siis jatkuvaa itsensä kehittämistä ja haastamista, jos tulevaisuudessa haluaa olla kasvattaja, joka pysyy ajan hermolla. Ammatilliseen kasvuun kuuluu ammatti-identiteetin kehittyminen. Oman ammatti-identiteetin muodostuminen on prosessi, mikä vie aikaa mutta on tärkeä osa ammatillista kasvua. Käsitykset oman työn asemasta elämässä, työhön liittyvät arvot ja eettiset tekijät kuuluvat ammatti-identiteetin kasvuun (mts. 35). Yksilöllisten tekijöiden lisäksi myös kehitykseen vaikuttaa yhteisötekijät, kuten sosiokulttuuriset olot, normit ja arvot. Ammatti-identiteetti tarkoittaa siis oman ammattitaidon ymmärtämistä sekä käsitystä itsestä ammattilaisena (mts. 36).

Sellaisen palvelun tuottaminen, josta on todellista hyötyä yksilölle tai yhteisölle, edellyttää omien vahvuuksien, rajojen, kiinnostusten kohteiden ja vastuiden ymmärtämistä (Adams ja Klein, 2007, s. 347). Taitavaksi sosiaalialan ammattilaiseksi tulemiseksi vaatii siis pysähtymistä tarkastelemaan sekä pohtimaan omaa itseään ja ammatti-identiteettiään. Se mahdollistaa tulevaisuudessa toimimisen eettisesti kestäväällä tavalla ja ammattiroolin säilyttämisen myös esimerkiksi haastavissa vuorovaikutustilanteissa.

Tulevaisuudessa mahdollisesti varhaiskasvatuksessa työskenneltäessä perehtyminen yksilölliseen tukeen ja yhdenvertaisuuteen ovat aiheena sellaisia, että niistä on paljon hyötyä työkentällä. Tietoisuus lasten erilaisista tarpeista, kehitysvaiheista ja taustoista ovat tärkeitä asioita ottaa huomioon pedagogista toimintaa suunniteltaessa, joka huomioi lapset yksilöllisesti ja yhdenvertaisesti. Yksilölliseen tukeen ja yhdenvertaisuuteen liittyvien asioiden ymmärtäminen vahvistaa omaa ammatillista itsetuntoa ja tukee kasvua asiantuntevaksi ja vastuulliseksi varhaiskasvatuksen sosionomiksi.

8.3 Jatkotutkimusideat

Opinnäytetyön tuloksia voidaan mahdollisesti käyttää apuna esimerkiksi jatkotutkimuksia kehitellessä. Jatkotutkimusta voisi tehdä esimerkiksi pelkästä varhaiskasvatuksen sosionomin näkökulmasta. Varhaiskasvatuksen sosionomeja ei ollut kyselyyn vastanneissa yhtäkään, joka voi johtua esimerkiksi siitä, että sosionomeja on vielä todella vähän Seinäjoen varhaiskasvatuksessa. Jatkotutkimusta yksilöllisen tuen ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta voisi tehdä myös laajemmalla alueella, kuten koko Etelä-Pohjanmaan alueella. Toisaalta jatkotutkimusta voisi tehdä myös pienemmältä alueelta, kuten pienemmästä kaupungista tai kunnasta. Tarkoituksena oli toteuttaa kysely myös lasten huoltajille, mutta opinnäytetyö ja samalla kysely päädyttiin tekemään pelkästään varhaiskasvatuksen henkilökunnalle. Huoltajien näkökulman esiin tuominen voisi myös olla yksi jatkotutkimusidea.

9 LÄHTEET

- Ahonen, L. (2017). *Haastavat kasvatustilanteet: Lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja*. (2. Painos). PS-kustannus.
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. (4. uud. painos). Vastapaino.
- Anttila, E. (2022). *Ihmis- ja oppimiskäsitykset taideopetuksessa: Kehityopsykologia ja vaiheteoriat*. (Teatterikorkeakoulun julkaisusarja, 58). Taideyliopiston teatterikorkeakoulu. <https://disco.teak.fi/anttila/kehityopsykologia-ja-vaiheteoriat/>
- Avoin tiede. (2018). *Todennettavuus ja toistettavuus*. <https://avointiede.fi/fi/ajankohtaista/todennettavuus-ja-toistettavuus>
- Baldock, P. (2010). *Understanding Cultural Diversity in the early years*. Sage.
- Cantell, H. (2010). *Ratkaiseva vuorovaikutus: Kasvatuksellisia kohtaamisia lasten kanssa*. PS-kustannus.
- Costiander K. (2018). *Monikielisyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa*. Opetushallitus. [https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/monikielisyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa.pdf](https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/monikielisyyden_tukeminen_varhaiskasvatuksessa.pdf)
- Eskelinen, M., & Hjelt, H. (2017). *Varhaiskasvatuksen henkilöstö ja lapsen tuen toteuttaminen*. [Sähköinen tietoaieisto]. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-505-1>
- Eskelinen, M., & Itäkare, S. (2020). "Pidetään huolta, ettei erotella tyttöjen ja poikien juttuja". Tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja sukupuolisensitiivisyyttä rakentavat diskurssit paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. *Journal of early childhood education research*, 9(2), 197–2029. <https://journal.fi/jecer/article/view/114130/67329>
- Hakala, J. T. (2024). *Laadullisen tutkimuksen ABC: Menetelmäopas opinnäytteen tekijälle*. Gaudeamus.
- Halme, K., & Vataja, A. (2011). *Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus*. Tammi.
- Heinämäki, L. (2004). *Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa*. Stakes.

- Heiskanen, N., Neitola, M., Syrjämäki, M., Viljamaa, E., Nevala, P., Siipola, M., & Viitala, R. (2021). *Kehityksen ja oppimisen tuki sekä inklusiivisuus varhaiskasvatuksessa: Selvitys nykytilasta kunnallisissa ja yksityisissä varhaiskasvatuspalveluissa sekä esitys kehityksen ja oppimisen malliksi*. [Sähköinen tietoaisteisto]. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-829-8>
- Hujala, E. & Turja, L. (2017). *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. (4., uudistettu painos.). PS-kustannus.
- Hujala, E., Puroila, A.-M., Parrila, S. & Nivala, V. (2007). *Päivähoidosta varhaiskasvatukseen*. Edufin.
- Iivonen, E. (18.11.2016). *Yhdenvertaisuus on ihmisoikeus*. *Lapsemme*, 4/2016. MLL. <https://www.mll.fi/lapsemme-lehti/yhdenvertaisuus-on-ihmisoikeus/>
- Ilveskivi, M. (2024). *Varhaiskasvatuksen tuen lainsäädännön toteutuminen: OAJ:n kyselyn tuloksia*. Opetusalan ammattijärjestö. https://www.oaj.fi/contentassets/ea1ecb65e29240a2aa5c723a5a309179/Varhaiskasvatuksen_tuen_lainsaadannon_toteutuminen.pdf
- Kalliala, M. (2012). *Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa*. Gaudeamus.
- Kananen, J. (2017). *Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä*. Suomen yliopistopaino Oy.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. (2008). *Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta: Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen*. Gummerus kirjapaino Oy.
- Keinänen, O., & Vartiainen, S. (2023). *Lapsen tuen tarpeen tunnistaminen ja huomioiminen varhaiskasvatuksessa*. [AMK-opinnäytetyö, Vaasan ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2023112832210>
- Keltikangas-Järvinen, L. (2004). *Temperamentti: Ihmisen yksilöllisyys*. WSOY.
- Keltikangas-Järvinen, L. (2008). *Temperamentti, stressi ja elämänhallinta*. (2. tark. painos). WSOY.
- Keltikangas-Järvinen, L. (2022). Temperamentti: Mitä se on ja mihin se vaikuttaa? *Duodecimlehti*, 138(2), 139–144. <https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo16652.pdf>

- Koivula, M. & Eerola-Pennanen, P. (2018). *Valloittava varhaiskasvatus: Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia*. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen, P. Eerola-Pennanen, & M. L. Böök (toim.). (2. korjattu painos). Vastapaino.
- Koivunen, P-L. (2009). *Hyvä päivähoito: Työkaluja sujuvaan arkeen*. PS-kustannus.
- Koivunen, P-L., & Lehtinen, T. (2015). *Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille*. PS-kustannus.
- Kontu, E. & Suhonen, E. (2006). *Erityispedagogiikka ja varhaislapsuus*. (2. Painos.). Yliopistopaino.
- Korhonen, L. (26.11.2021). *Pulassa lapsen kanssa: Kasvu ja kehitys eri ikäkausina*. Duodecim –Terveyskirjasto. <https://www.terveyskirjasto.fi/pla00018>
- Koskinen, M. (2024). *Varhaiskasvatuksen sosionomi: Moninainen osaaja nyt ja tulevaisuudessa*. (227). Laurea. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/868067/Laurea%20julkaisut%20227.pdf?sequence=5>
- Lindon, J. (2006). *Equality in early childhood: Linking Theory and Practice*. Hodder Education
- Lummelahti, L. (2001). *Yksilöllinen esiopetus*. Tammi.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). (14.4.2025). *Lapsen kasvu ja kehitys*. Haettu 22.5.2025, <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/>
- Munuakka, J. (18.7.2024). *Harmaa alue*. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/74-20087987>
- Mäkinen, O. (2006). *Tutkimusetiikan ABC*. Tammi.
- Määttä, K & Uusiautti, S. (2013). *Early Child Care and Education in Finland*. Routledge.
- Nivala, E., & Ryyänen, S. (2019). *Sosiaalipedagogiikka, kohti inhimillistä yhteiskuntaa ja kestäväää elämää*. Gaudeamus Oy.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM). (i.a.). *Lapsen tuki varhaiskasvatuksessa*. <https://okm.fi/lapsen-tuki-varhaiskasvatuksessa>
- Opetushallitus (OPH). (2022). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022*. (Määräys 2022:2a)

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf

Opetushallitus (OPH). (i.a.-a). *Tietoa varhaiskasvatuksesta vanhemmille ja huoltajille*. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tietoa-varhaiskasvatuksesta-vanhemmille-ja-huoltajille>

Opetushallitus (OPH). (i.a.-b). *Lasten sosioemotionaalisten taitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa*. Haettu 17.6.2025. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lasten-sosioemotionaalisten-taitojen-tukeminen-varhaiskasvatuksessa>

Opetushallitus (OPH). (i.a.-c). *Mitä lapsen tuki varhaiskasvatuksessa on?* Haettu 22.5. 2025, <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-lapsen-tuki-varhaiskasvatuksessa>

Opetushallitus (OPH). (i.a.-d). *Inkluusio varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa*. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-tueksi/inkluousio-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa>

Opetushallitus (OPH). (i.a.-e). *Käsitteet*. Haettu 22.5.2025. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kasitteet>

Opetushallitus (OPH). (i.a.-f). *Mitä on varhaiskasvatus?* <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Paloaro, J., & Tanskanen, E. (2024). *Kehityksen ja oppimisen tuen yhdenvertaisuus varhaiskasvatuksessa: arviointityökalu varhaiskasvattajille*. [AMK-opinnäytetyö, Hämeen ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2024121535941>

Pihlaja, P & Viitala, R. (2022). *Varhaiserityiskasvatus*. (3. uud. painos). PS-kustannus.

Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T., & Vepsä, P. (2020). *Ammattina sosionomi*. (3.-4. uudistettu painos.). Sanoma Pro Oy.

Ranta, S. (2021). *Positiivinen pedagogiikka suomalaisessa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa*. *Kasvatus & Aika*, 15(1), 70. <https://doi.org/10.33350/ka.101598h>

Repo, L. (2015). *Pienet lapset ja kiusaamisen ehkäisy*. PS-kustannus.

Reunamo, J. (2007). *Tasapainoinen varhaiskasvatus: Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen*. WSOY.

- Rissanen, H-R., & Vuori, A. (2022). *Varhaiskasvatuksen kolmiportainen tuki Keski-Suomessa*. [AMK-opinnäytetyö, Diakonia-Ammattikorkeakoulu]. Theseus.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022052712601>
- Saari, S., & Varis, T. (2007) *Ammatillinen kasvu = Professional growth: Professori Pekka Ruohotien juhlakirja*. Tampereen yliopisto, Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus: OKKA – Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö.
- Seinäjoen kaupunki. (15.6.2022). *Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma: Meirän VaSu*. <https://www.seinajoki.fi/wp-content/uploads/2022/10/seinajoen-varhaiskasvatussuunnitelma-kuvallinen-2-002.docx>
- Seinäjoen kaupunki. (i.a.-a). *Varhaiskasvatus ja esiopetus*. <https://www.seinajoki.fi/kasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus-ja-esiopetus/>
- Seinäjoen kaupunki. (i.a.-b). *Varhaiskasvatuksen kehittäminen ja hankkeet*. <https://www.seinajoki.fi/kasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus-ja-esiopetus/tietoa-varhaiskasvatuksesta-2/varhaiskasvatuksen-kehittaminen-ja-hankkeet/#5fb09a21%20>
- Seinäjoen kaupunki. (i.a.-c). *Kasvun ja oppimisen tuki*. <https://www.seinajoki.fi/kasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus-ja-esiopetus/tietoa-varhaiskasvatuksesta-2/kasvun-ja-oppimisen-tuki/>
- Seinäjoen kaupunki. (i.a.-d). *Varhaiskasvatuksen asiakirjat ja julkaisut*. <https://www.seinajoki.fi/kasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus-ja-esiopetus/tietoa-varhaiskasvatuksesta-2/tiedotteet-ja-selosteet/>
- Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto (SOAMK). (20.4.2023). *Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit*.
<https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf>
- Suomen Montessoriliitto (SML). (i.a.). *Mitä on montessoripedagogiikka?* Haettu 29.7.2025.
<https://montessori.fi/montessoripedagogiikka/>
- Tehy (i.a.) Henkilöstömitoitus varhaiskasvatuksessa.
<https://www.tehy.fi/fi/tyoelamaopas/tyosuhteen-aikana/tyosuojelu/henkilostomitoitus-varhaiskasvatuksessa>
- Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL). 2023. *Yhdenvertaisuuden käsitteet*.
<https://thl.fi/aiheet/sote-palvelujen-johtaminen/kehittyva-palvelujarjestelma/yhdenvertaiset-palvelut/yhdenvertaisuuden-kasitteet#edistaminen>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2025. *Yhdenvertaisuus ja syrjintä sateenkaarilasten ja -nuorten elämässä*. https://thl.fi/aiheet/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-edistaminen/tietopaketti-sateenkaarilapsista-ja-nuorista-ammattilaiselle/yhdenvertaisuus-ja-syrjinta-sateenkaarilasten-ja-nuorten-elamassa#oikeus_osallistua_ja_tulla_kuulluksi

Tilastokeskus. (i.a.). *Käsitteet*. <https://stat.fi/meta/kas/validiteetti.html>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa*. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Valtioneuvosto. (12.9.2023). *Education at a Glance: Ammatillinen koulutus Suomessa suositumpaa, kuin OECD-maissa*. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/education-at-a-glance-ammattillinen-koulutus-suomessa-suositumpaa-kuin-oecd-maissa#:~:text=Varhaiskasvatus%20on%20>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2018/540>

Vehkalahti, K. (2014). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Finn Lectura.

Viittala, K. (2006). *Lasten yhteinen varhaiskasvatus*. Tampere University Press.

Vilkkä, H. (2021). *Näin onnistut opinnäytetyössä: Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin*. PS-kustannus.

Yhdenvertaisuuslaki 907/2024. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/2014/1325Y>

Yhdenvertaisuusvaltuutettu. (8.5.2025). *Selvitys: Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistä tulee vahvistaa varhaiskasvatuksessa: lasten kokemaa syrjintää ja häirintää on ehkäistävä tehokkaasti*. [https://yhdenvertaisuusvaltuutettu.fi/documents/25249352/34268331/Selvitys%20varhaiskasvatuksen%20yhdenvertaisuus-%20ja%20tasa-arvosuunnitelmien%20tueksi%20ja%20tietopohjan%20kartuttamiseksi.pdf/72b99d3f-4e95-0dae-0e47-1c98fab4136a/Selvitys%20varhaiskasvatuksen%20yhdenvertaisuus-%20ja%20tasa-arvosuunnitelmien%20tueksi%20ja%20tietopohjan%20kartuttamiseksi.pdf?&t=1747809669399](https://yhdenvertaisuusvaltuutettu.fi/documents/25249352/34268331/Selvitys%20varhaiskasvatuksen%20yhdenvertaisuus-%20ja%20tasa-arvosuunnitelmien%20tueksi%20ja%20tietopohjan%20kartuttamiseksi.pdf/72b99d3f-4e95-0dae-0e47-1c98fab4136a/Selvitys%20varhaiskasvatuksen%20yhdenvertaisuus-%20ja%20tasa-arvosuunnitelmien%20tueksi%20ja%20tietopohjan%20kartuttamiseksi.pdf?t=1747809669399)

Ylä-Vannesluoma, S. (2023). *Tukea tarvitsevan lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa: henkilökunnan mielipiteet tukea tarvitsevien lasten ohjaamisesta*. [AMK-opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2023060421042>

Åkerblad, L. & Seppänen-Järvelä, R. (2024). *Monimenetelmällinen tutkimus: Opas suunnitteluun ja toteutukseen*. Gaudeamus.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Analysointi esimerkki

Liite 3. Kysely

Liite 1. Saatekirje

Hei!

Olemme kolme sosionomiopiskelijaa Seinäjoen ammattikorkeakoulusta Mette, Kerttu ja Katariina. Olemme kiinnostuneita selvittämään, miten varhaiskasvattajat kokevat yksilöllisen tuen ja yhdenvertaisuuden toteutumisen lapsiryhmässä. Tutkimuksemme on laadullinen ja lähdemme selvittämään asiaa kyselyllä, mikä on suunnattu Seinäjoen varhaiskasvattajille.

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme on "Miten kasvattajat kokevat pystyvänsä vastaamaan yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten tarpeisiin?". Toinen tutkimuskysymyksemme on "Miten yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten yhdenvertaisuus toteutuu Seinäjoen varhaiskasvatuksessa?". Aiheen merkitys on tärkeä sosiaalialan kannalta, koska yksilöllisen tuen tarve varhaiskasvatuksessa on jatkuvassa kasvussa.

Kysely on lyhyt ja se koostuu pääasiassa väittämistä, joihin vastataan asteikoilla täysin eri mieltä – täysin samaa mieltä. Kysely on anonyymi ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti tutkimustarkoituksessa. Toivomme mahdollisimman rehellisiä ja avoimia vastauksia – jokainen näkökulma on arvokas!

Kuva 5. Qr-koodi kyselyyn.

<https://link.webpolsurveys.com/S/F5152C04FDC1698D>

Kiitos vastauksistanne ja siihen käyttämästänne ajasta 😊 !

Ystävällisin terveisin

Mette Lintala, mette.lintala@seamk.fi
Kerttu Siltala, kerttu.siltala@seamk.fi
Katariina Marttila, katariina.marttila@seamk.fi

Liite 2. Analysointiesimerkki

Mitä resursseja toivoisit lisää yksilöllisen tuen tueksi?

Vastaajien määrä: 7

Vastaus	Pelkistäminen	Koodaus	Teema
Enemmän tietoisuutta aiheesta Resurssiapua. Lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettajan tukea, vinkkejä ja ohjausta.	Tietoisuuden lisääminen Varhaiskasvatuksen erityisopettajan tuki, vinkit ja ohjaus	Koulutus Erityisopettajan tuki	Koulutus ja Veon tuki
Neljänsiä kasvattajia. Mielestäni myös Varhaiskasvatuksen erityisopettajilla on todella suuret <u>vastuu-alueet</u> , joten heitä voisi olla enemmän ja <u>vastuu-alueet</u> pienemmät.	Neljä kasvattajaa. Enemmän erityisopettajia, joilla pienemmät vastuualueet	Henkilöstö, erityisopettajien vastuualueiden pienentäminen	
- Lisää henkilökuntaa, jokaisessa ryhmässä neljä kasvattajaa joka päivä. - Aikaa tutustua ja opiskella eri tukikeinoista.	Jokaiseen ryhmään lisää henkilökuntaa, aikaa tukikeinoihin tutustumiseen	Henkilöstö, koulutus	
Käsiarit tietenkin ensimmäisenä tulee mieleen. maltillisemmat ryhmäkoot. Painetta pois ryhmistä jatkuvasta "kun tuo lapsi täyttää kolme niin laitetaan ryhmään lisää lapsi" Ylimmän johdon "se on ammattitaidosta <u>kiinni</u> jos homma ei luista" asenteen hautaaminen	Lisää käsipareja, maltillisemmat ryhmäkoot. Paineet pois lasten lisäämisestä ryhmiin. Ylimmän johdon asenteen muutos	Henkilöstö, pienet ryhmäkoot	Henkilöstö
työntekijöitä	Työntekijöitä	Henkilöstö	
Henkilökuntaresursseja	Henkilökuntaresurssit	Henkilöstö	

Liite 3. Kysely

Kysely varhaiskasvattajille

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Tällä kyselyllä haluamme selvittää yksilöllisen tuen ja yhdenvertaisuuden toteutumista Seinäjoen varhaiskasvatuksessa. Tämä kysely on täysin anonyymi. Kyselyn täyttämiseen kuluu aikaa noin 10 minuuttia. Kiitos vastauksista jo etukäteen!

1. Tämän hetkinen ammattinimike *

Varhaiskasvatuksen opettaja

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja

Jokin muu, mikä _____

2. Kauanko olet työskennellyt varhaiskasvatuksessa *

Alle vuoden

1-4

5-10

Yli 10

YHDENVERTAISUUS

3. *

Koen, että yhdenvertaisuus on keskeinen arvo yksikkömme toimintakulttuurissa

Koen, että yksilöllistä tukea tarvitsevat lapset huomioidaan yhdenvertaisesti päivän suunnittelussa

Koen, että kaikilla lapsilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua toimintaan yksikössämme

Koen, että henkilöstöllä on riittävä osaaminen yhdenvertaisuuden tukemiseksi

4. *

Miksi koet, että kaikilla lapsilla ei ole yhdenvertaiset mahdollisuudet? (Kysymys ilmestyy, mikäli vastaaja vastaa kysymyksiin *"Koen, että yksilöllistä tukea tarvitsevat lapset huomioidaan yhdenvertaisesti päivän suunnittelussa"* tai *"Koen, että kaikilla lapsilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua toimintaan yksikössämme"* vaihtoehdot *"Ei ollenkaan"*, *"Vähän"* tai *"Jonkin verran"*).

5. *

Millaisia haasteita kohtaat yhdenvertaisuuden toteutumisessa?

YKSILÖLLINEN TUKEA

6. *

Ymmärrän, mitä yksilöllinen tuki tarkoittaa varhaiskasvatuksen arjessa

Käytössäni on riittävästi keinoja ja materiaaleja yksilöllisen tuen toteuttamiseen

Tunnen, että pystyn vastaamaan yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten tarpeisiin

7. *

Mitä resursseja toivoisit lisää yksilöllisen tuen tueksi? (Kysymys ilmestyy, mikäli vastaaja vastaa kysymykseen ” *Käytössäni on riittävästi keinoja ja materiaaleja yksilöllisen tuen toteuttamiseen*” vaihtoehdot ”*Ei ollenkaan*”, ”*Vähän*” tai ”*Jonkin verran*”).

8. *

Miksi koet, että et pysty täysin vastaamaan yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten tarpeisiin? * (Kysymys ilmestyy, mikäli vastaaja vastaa kysymykseen ” *Tunnen, että pystyn vastaamaan yksilöllistä tukea tarvitsevien lasten tarpeisiin*” vaihtoehdot ”*Ei ollenkaan*”, ”*Vähän*” tai ”*Jonkin verran*”).

9. *

Saan riittävästi tukea kollegoilta tai erityiskasvatuksen asiantuntijoilta

Lapsiryhmäni koko mahdollistaa yksilöllisen tuen antamisen

Saan osallistua riittävästi koulutuksiin liittyen yksilölliseen tukeen

10.

Mitkä toimintatavat olet kokenut hyödyllisiksi yksilöllisen tuen toteutumisessa? *

Tiedote tutkimuksesta ja tietosuojaseloste

11. Olen tutustunut tutkimuksen tiedotteeseen ja tietosuojaselosteeseen*

Kyllä